

Diyanet

İLMİ DERGİ

KUR'AN'DA KOLEKTİF SORUMLULUK

Ejder Okumuş

KÜRESEL ŞİDDET KARŞISINDA

SEVGİ PEYGAMBERİ VE İDEAL İNSAN HZ. MUHAMMED

Bayram Ali Çetinkaya

İSLÂMÎ TEBLİĞDE HZ. PEYGAMBER ÖRNEKLİĞİ

Mehmet Soysaldı .

AVRUPA'DA İMAMLARIN STATÜSÜ

İsmail Başaran

DİN EĞİTİMİ, DİN HİZMETLERİ VE TASAVVUF

İhsan Kara

HURAFE VE BATIL İNANÇLAR ÜZERİNE BAZI DÜŞÜNCELER

M. Selim Arık

KÜRESEL ŞİDDET KARŞISINDA SEVGİ PEYGAMBERİ VE İDEAL İNSAN HZ. MUHAMMED

Bayram Ali ÇETİNKAYA*

Özet:

Modern küresel paradigma, insanlara yeryüzünde bir cenneti vaat etmektedir. Ancak bu model, çevreyi ve canlıları bir taraftan savaşlarla, nükleer silahlarla yok ederken; diğer taraftan beşerî değer ve erdemleri de haz ve pragmatizme feda ederek insanların dünyasını cehenneme çevirmektedir. Fakat barış dini İslâm ve O'nun Sevgi Peygamberi, insanlara mutluluk ve en iyinin gerçekleşmesinin mutlak olduğu cenneti her iki âlemde de sunmaktadır.

İslâm'ı, dinî ve ideolojik kaygı ve şartlanmışlık refleksleriyle algılamaya çalışanların iddia ettiklerinin aksine, Hz. Muhammed, yeryüzüne sevgiyi, barışı, huzuru, hoşgörü, toleransı ve farklılıklarına rağmen bir arada kan dökmeyen, zulmetmeden yaşamının ilke ve modellerini sunmuş ve bunu öncelikle kendi hayatında, ailesinde ve yakınlarında uygulamıştır. Dolayısıyla milâdın üçüncü bin yılında, insanlığın aradığı yeni evrensel paradigma, onun ortaya koyduğu hayat felsefesinde gizlidir.

Anahtar Kelimeler:

Küresel Şiddet, Modern Paradigma, Sevgi Peygamberi, İdeal İnsan, Hz. Muhammed.

Muhammad (Pbuh), as the Prophet of Love and Ideal Person, Against Golobal Violence

Abstract:

Modern global paradigm pledges haven to people on earth. However, it turns the human life into hell while this model destroys the environment and habitats with wars and nuclear weapons on the one hand and sacrifices human

* Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

values and wisdoms for pragmatism and desires, on the other. Islam, the religion of peace, and its Prophet (pbuh) assures people of a haven both in this world and in the hereafter, where an absolute happiness and goodness will be actualized. As opposed to the ideas of those who tries to percept Islam with ideologically and religiously conditioned and worrying reflections, the Prophet (pbuh) introduced love, peace, tolerance, and, despite diversity, the models and the principles of living together without fighting, and aggression and applied these in His life with his family and other people. Thus, the new universal paradigm which all humans seek after is embedded in the philosophy of life he presented.

Key Words:

Global Violence, Modern paradigm, Prophet of Love, Ideal Person, Muhammad (pbuh)

1. Giriş

Sevgi Peygamberi'ne gönderilen Kadîm Kelam, onun misyonunu “(Ey Muhammed!) Biz Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik”¹ sözleriyle bütün kâinata ilan eder. Bu evrensel hitabın muhatabı Allah'ın Sevgili'sinin (Habibi) sevgi sözleri ise, gerçekten her biri insanlık için birer evrensel ilkeler manzumesi şeklinde tezâhür etmektedir.

a. Sevgili'den Sevgi Sözleri

*Müminler; birbirlerini sevmekte, birbirlerine merhamette, birbirlerine şefkat göstermekte tek vücut gibidir. O vücudun bir organı rahatsız olursa, diğer organlar da acı çekip uykusuz kalır.*²

*Müslüman kimse, bir kişi ile İslâm kardeşi olduğu zaman, onun ismini, babasının ismini ve kimlerden olduğunu sorsun. Çünkü böyle yapmak, sevginin artmasını sağlar.*³

*Biriniz kardeşini (Allah için) seviyorsa ona sevdiğini söylesin.*⁴ *Ancak sevdiğini ölçülü sev! Çünkü o (sevdiğin) bir gün nefret ettiğin kişi olabilir. Nefret ettiğinden de ölçülü olarak nefret et! Çünkü o bir gün sevdiğin dostun olabilir.*⁵

1 Enbiya, 107.

2 Buhari, Edep: 27; Müslim, Birr, 66 (hadis no: 2586); Ahmed b. Hanbel, IV, 270.

3 Tirmizî, Zühd, 54.

4 Ebu Davud, 122 (hadis no. 5124); Tirmizî, Zühd, 54 (Hadis no: 2393); Dârimî, Edep, 113; Ahmed b. Hanbel, IV, 130.

5 Tirmizî, Birr, 59.

*Allah bir kulunu sevdiği zaman, Cibril'i çağırıp 'Ben falan kulumu seviyorum, sen de onu sev! der. Cibril de onu sever ve sonra (Cibril) gök yüzünde şöyle seslenir: 'Allah, falan kimseyi seviyor, siz de onu sevin! Bunu müteakip tüm sema ehli onu sever. Sonra o kul yeryüzünde de herkes tarafından sevilip kabul görür. Bir kulundan nefret ettiği zaman, Cibril'i çağırıp şöyle der: 'Ben falan kulumdan nefret ediyorum, sen de nefret et!' Hemen Cibril de ondan nefret eder, sonra gökte şöyle seslenir: 'Allah falandan nefret ediyor, siz de nefret edin!' Bunun üzerine gök ehli ondan nefret ederler. Sonra yeryüzündeki tüm varlıklar da ondan nefret ederler.'*⁶

Peygamberimiz şöyle dua buyurmuştur: “Ya Rab beni senin muhabbetinle ve seni sevenleri sevmekle ve senin muhabbetine beni yakın eden şeyi sevmekle de bahtiyar eyle ve muhabbetini bana soğuk suyu sevmekten daha sevgili kıl.”⁷

Hz. Peygamber'in bu güzel duasına, âdeta cevaben Allah Teâla şöyle hükmetti: “Benim rızam için birbirlerini sevenlere, benim için bir araya gelenlere, benim için birbirlerini ziyaret edenlere ve benim için birbirlerine yardımda bulunanlara sevgim vacip olmuştur.”⁸

O halde amellerin en üstünü, Allah için sevmek, Allah için nefret etmektir. Çünkü iman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız!⁹

Peygamberimizin doğumu, bu yıl hem miladî, hem de hicrî takvime göre aynı güne denk geldi (11 Rebiülevvel 1426/20 Nisan 2005). Bu durum sık rastlanan bir durum değildir. Ancak bir gerçek vardır ki, bu yıl gördüğüm kadarıyla Peygamberimiz daha coşkun, daha heyecanlı ve daha duygulu anılıyor, hatırlanıyor.¹⁰ Kayda değer bir nokta da, ilk olarak Türkiye’de Diyanet İşleri Başkanlığı’nca düzenlenen ve yürütülen bu Kutlu Doğum Haftası (20-26 Nisan) etkinliklerinin, daha sonra sivil toplum örgütlerince de benimsendiği ve arkasından ülke dışına taşarak, evrensel bir alana taşındığı görülmektedir. İlginçtir ve bir o kadar da sevindirici bir gelişmedir ki, ülkemizde gerçekleştirilen Hz. Peygamber’in doğumu ile ilgili düzenlenen resmî veya gayr-i resmî toplantı, panel ve şenlikler, Batı’da ve

6 Buhârî, Edep, 41, Halk, 6.

7 Tirmizî, Da’vât, 72.

8 Muvatta, Şi’r, hadis no: 16, c. 2, 953, 954.

9 Buhârî, İman, 1, 7; Müslim, İman, 71, 76, 93; Ebû Davud, Edep, 142; Tirmizî, İsti’zâm, 1, Kıyamet, 59; Neşâî, 19, 33; İbn Mâce, Mukaddime, 9; Dârimî, Sünnet, 2, Rikâk, 29; Ahmed b. Hanbel, III, 176, 206, 307, 351, 373, 375, 378, 389; IV, 233, 336; V, 146.

10 Yazılı ve görsel basında bir haber oldukça dikkat çekicidir. Bu habere göre, Mersin’de Kutlu Doğum Haftası nedeniyle minibüsçüler, bir hafta süreyle yolcularını yarı fiyatına taşıma kararı almışlar. (20-26 Nisan 2005-Gazeteler)

Doğu'da tüm dünyaya model ve örneklik teşkil etmektedir. Bunun sonucunda benzer kutlamalar, birçok ülkede farklı şekillerde olsa da yapılmaya başlanmıştır. Bu da göstermektedir ki, İslâm'la ilgili konuları ve onun uygulama modellerini, önceleri daha çok Mısır ve Ortadoğu ülkeleri belirlerken, artık bu işlev Türkiye tarafından yerine getirilmektedir.

Peki neden Sevgi Peygamberi Hz. Muhammed? Çünkü; tarih boyunca, Batı'da, Peygamberimiz ve İslâm dini şarhı, belirli ön yargılarla ve iftiralarla anlatılmıştır ve bu durum devam etmektedir. Tabii ki bunun bir takım dinî ve siyasî sebepleri vardır.¹¹ Mesela;

Hz. Muhammed, sürekli kılıç ve savaş peygamberi, İslam da savaş ve kılıç dini olarak sunulur. Diğer taraftan bir İslâm ülkesi atom bombası ürettiğinde bu silah "İslam bombası" olur¹²; ancak bir Hristiyan veya Yahudi ülke bu silahı imal ettiğinde bunun adı "Hristiyan veya Yahudi Atom bombası" olmaz. Yani olumsuzluklar ve yanlışlıklar veya böyle olmaya müsait haller, İslâm'a fatura edilir. Ancak başarı ve üstünlükler söz konusu olduğunda, olay mümkün olduğunca İslâm'dan ve Müslümanlardan yalıtılmış bir halde insanî alana çekilerek sunulur.

Bunun gibi İslâm dinini referans alarak acımasız terör ve bombalama fiillerini gerçekleştirenlerin eylemlerini, bilinç altında küllenmiş amaç ve niyetlerinin bir sonucu olarak "İslâmî/İslâmcı terör" olarak tanımlamak ve sunmak hem İslâm'a hem de milyonlarca Müslümana yapılan en büyük haksızlık ve zulümdür. "Çünkü, böyle olaylar İslâm ile özdeşleştirilirse, İsrail'in, dinî içerikli siyasî hedeflerini gerçekleştirmek için Filistinlilere karşı yaptığı saldırıları "Yahudi terörü", ABD'nin 11 Eylül'den hemen sonra 'Haçlı seferlerini başlatacağı' dil sürçmesiyle Irak'ta yaptıklarını ve

11 Bu önyargı, nefret ve iftiraların dinî ve siyasî sebepleri için bkz. Edward W. Said, *Orientalism Western Conceptions of the Orient*, IV. edition, England 1995; Maxime Rodinson, *Hazreti Muhammed*, çev: Atilla Tokatlı, İstanbul 1980; John I. Esposito, *Güçlenen İslâm'ın Yankıları*, çev: Erol Çatalbaş, İstanbul 1989; Samuel P. Huntington, "The Clash of Civilizations?" *Foreign Affairs*, 72; 3, Summer 1993; S. P. Huntington ve diğerleri, *Medeniyetler Çatışması*, derleyen: Murat Yılmaz, II. baskı, Ankara 1997; Olivier Roy, *Siyasal İslâm'ın İfşası*, çev: Cüneyt Akalın, II. baskı, İstanbul 1995; Harald Müller, *Kültürlerin Uzlaşması*, çev: Ali Çimen, İstanbul 2001; Ahmet Davudoğlu, "Batı'daki İslâm Çalışmaları Üzerine", *Marife*, sayı: 2, Kış 2002; Şinasi Gündüz, *Küresel Sorunlar ve Din*, Ankara 2005; Mahmood Mamdani, *İyi Müslüman Kötü Müslüman (Amerika, Soğuk Savaş ve Terörün Kökenleri)*, çev: Sevinç Altınçekiç, İstanbul 2005; Karen Armstrong, *Tanrı'nın Tarihi*, çev: O. Özel, H. Koyukan, K. Emiroğlu, Ankara 1998, 181-215; K. Armstrong, *Muhammad, a Western Attempt to Understand Islam*, London 1991, San Fransisco 1992; Bilal Sambur, "Küresel Köyde İslâm", *İslâmiyât* c. VI, sayı: 2, 2003, 77-86. Ortaçağda Hristiyanların İslam ve Müslüman imajları için bkz. Şaban Ali Düzgün, "Bir Şiddetin Anatomisi: Latin Batı'nın Haçlı Terörü", *Dinî Araştırmalar*, c. 7, sayı: 20, Eylül-Aralık 2004, 85 (40 nolu dipnot)

12 Bilindiği üzere, bir dönem Pakistan'ın ürettiği atom bombası için böyle bir retorik kullanıldı.

bunu yapan iktidarların da büyük ölçüde Evanjelik Hristiyan söylemi¹³ ile hareket etmesini de “Hristiyan terörü” olarak nitelenmek mümkündür.”¹⁴

Dolayısıyla terörü gerçekleştirenler, her dinin mensupları içerisinde çıkabilir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de bunun örnekleri görülmektedir: “Oklahoma City’de (ABD) içinde çocuk yuvası da bulunan bir devlet binasını havaya uçurup (19 Nisan 1995) 168 kişinin ölümüne sebep olan Timothy McVeigh ‘Hristiyan’ idi ve eylemini de ‘inançları uğruna’ yapmıştı. Filistin’in el-Halil kentindeki İbrahim Camii’ni basarak cemaati kurşuna dizen (25 Şubat 1994) Dr. Baruch Goldstein da inançlı bir Musevi’ydi; tıpkı Başbakan İzak Rabin’i öldüren (4 Kasım 1995) genç Yigal Amir gibi.”¹⁵

Nitekim gerçek faillerinin kimler ve hangi güçlerin olduğu hâlâ meçhul olan 11 Eylül faciasından sonra, Amerika ve Avrupa’da, bu korkunç eylem, barış (selam) dini olan İslâm’a ve mensuplarına mal edilerek İslâm ve Müslüman aleyhtarlığı için bir malzeme olarak kullanılmaktadır.¹⁶ Bu çerçevede kasıtlı ve bilinçli olarak Batı’da gündemde tutulan “İslamcı teröristler”, “kan içici köktenci Müslümanlar”, “terör dini”, “katil

13 Bkz. İsmail Vural, *Evanjelizm (Beyaz Saray’ın Gizli Dini)*, İstanbul 2003; Erhan Başyurt “Dindar Seçmen Bush’a Neden Yönelmişti?”, *Aksiyon*, sayı: 518, (11 Temmuz) 2005.

14 Ahmet Hikmet Eroğlu, “Farklı İnanıcı Tehdit Olarak Algılanmanın Sonucu: Engizisyon Terörü”, *Dini Araştırmalar*, c. 7, sayı: 20, Eylül-Aralık 2004, 99.

15 Fehmi Kuru, “Tarihî Misyon”, *Yeni Şafak*, (10 Temmuz) 2005, 12.

16 Bkz. Gündüz, *Küresel Sorunlar ve Din*, 9-25; Mamdani, *İyi Müslüman Kötü Müslüman (Amerika, Soğuk Savaş ve Terörün Kökenleri)*, çev: Sevinç Altınçekiç, İstanbul 2005; Leonard Swidler, “Yahudi-Hristiyan-Müslüman Diyalogu 11 Eylül’den Sonra Mutlak Bir İhtiyaç”, çev: A. Dursun Karaca, *İslâmiyât* c. V, sayı: 3, 2002, 87-98; Ahmed Demirhan (derleyen), *ABD, Terör ve İslâm: 11 Eylül Üzerine*, Ankara 2001; Greg Bankoff, “Regions of Risk: Western Discourses on Terrorism and the Significance of Islam”, *Studies in Conflict and Terrorism*, 2003 (26), 413-428 (“Risk Bölgeleri: Batının Terör Üzerine Görüşleri ve İslâm’ın Yeri”, çev: Şahin Gürsoy-Hakkı Karasahin, *Dini Araştırmalar*, c. 7, sayı: 20, Eylül-Aralık 2004, 377-386). Yakın zamanda ABD’de İslâm ve Müslüman imajını ortaya koyan dikkat çekici aktüel bir olay gerçekleşti: “2003 yılında “Ne zaman ABD askerlerine bir saldırı olursa, en yakın camiye koşmalı ve karşılaştığınız ilk beş Müslümanı öldürmeliyiz” çağrısını yapan bir mektubu yayınlayan Tuscan gazetesine Ali W. Elleithe ve Veliyüddin S. Abdürrahim isimli iki kişi tarafından dava açılmıştı. Müslüman olan bu iki davacı, mektubun “Saldırı ve duygusal acıya sebep olan kasıtlı bir davranış” olduğu iddiasıyla mahkemeye başvurmuştu. Bu iddia, bir alt mahkeme tarafından reddedilirken davacılar, bir üst mahkeme olan Arizona Yüksek Mahkemesi’ne başvurmuşlardı. Arizona Yüksek Mahkemesi, Irak’ta Amerikan askerlerini öldürdüklerinden dolayı misilleme yapmaları için halkı Müslümanları öldürmeye çağırarak bir mektubu yayınlayan gazetenin bundan sorumlu tutulamayacağı kararını verdi. Mahkemede yapılan oylamada 0’a karşı 5 oy ile kabul edilen kararda Tuscon Citizen gazetesinin, ABD Anayasası’nın Birinci Karar Değişikliği tarafından korunduğuna ve Aralık 2003 yılında yayınladığı bu mektup yüzünden suçlanamayacağına hükmedildi. Mahkeme, gazetenin editörüne gönderilen mektubun “Politik söylemlerin korunması için genel kural olan 1. Karar Değişikliği’nin dışında olmadığına” karar verdiğini açıklarken davayı, Pima Bölgesi Yüksek Mahkemesi’ne geri gönderdi ve kararın değiştirilmeden uygulanmasını istedi.” Bkz. *Yeni Şafak*, 3 Temmuz 2005, 11.

Muhammed” gibi sloganlarının önü alınamamaktadır. Burada bir parantez açıp ana konumuz olmamasına rağmen bu yazının kaleme alınma gerekçelerinden birisi olduğu için bir noktaya dikkat çekmek gerekmektedir ki o da şudur; Batı’da, özellikle ABD’deki yazılı ve görsel medyanın İslâm, Müslümanlar ve Hz. Muhammed konularında manipülasyona ne kadar açık olduğunu ve bunlarla ilgili haberlerin kimler tarafından nasıl şekillenip ambalajlandığını, Edward Said bir araştırma ve inceleme ürünü olan önemli eserinde tüm çıplaklığıyla ortaya koymaktadır.¹⁷ Müslümanlar olarak şunun da farkındayız ki, kasıtlı olarak gündemde yer bulan yukarıdaki benzeri sloganlar dünyada başka hiçbir din ve mensubu için kullanılmamaktadır. Konu, düşünülmesi ve üzerinde dikkatle durulması gereken bir husus olarak karşımıza gelmektedir.

Şu halde gerçekten İslâm kan, savaş, yok etme dini ve onun Peygamberi zalim ve acımasız bir insan mıdır? Bu sorunun cevabını çalışmamızın başında aktardığım sözlerinin yanında Allah’ın Son Sevgili Elçisi’nin uygulama ve yaşantısında aramak gerekmektedir.

İslâm’la birlikte kabileler ve fertler arasında bazıları uzun yıllardan beri süregelen kavgalar büyük çapta önlenmiştir. Ancak zaman zaman çeşitli sebepler yüzünden Müslümanlar arasında huzur bozucu ihtilaf ve çekişmeler çıktığı da olmuştur. Hz. Peygamber bu tür olayları câhiliye zihniyeti olarak değerlendirmiş ve anında önlemeye çalışmıştır.

Peygamberimizin küçük Şehir-Devleti genişlemiş ve on yıl süren siyasal ve sosyal çalışmadan sonra, son nefesini verdiği sırada 3 milyon kilometre kareden fazla bir alana yayılmıştır. Bu alan Rusya hariç, Avrupa büyüklüğünde ve o zaman üzerinde milyonlarca insanın yaşadığı bir alandır ve fethi, savaş alanında düşman saflarında 250’ye yakın kişinin öldürülmesine mal olmuştur. Müslümanların kaybı, on yıllık bir dönemde ortalama ayda bir şehittir. İnsan hayatına verilen bu değer, insanlık tarihinde eşsizdir.¹⁸

17 Bkz. Edward Said, *Haberler Ağında İslâm*, çev: Alev Alatlı, İstanbul 1984; ayrıca Batı’daki İslâm ve Müslüman imajları için bkz. Rodinson, *Hazreti Muhammed*, 195-202; Olivier Roy, *Küreselleşen İslâm*, çev: Haldun Bayrı, İstanbul 2003; Bernard Lewis, *İslâm’ın Siyasal Dili*, çev: Fatih Taşar, Kayseri 1992; Cemal Tosun, “Küreselleşme, Din ve (İslamcı!) Terör”, *Dini Araştırmalar*, c. 7, sayı: 20, Eylül-Aralık 2004, 13-18; Recep Kılıç, “Din ve Terör Özel Sayısı Hakkında”, *Dini Araştırmalar*, c. 7, sayı: 20, Eylül-Aralık 2004, 7-8; Nahide Bozkurt, “Terör ve Şiddet Bağlamında Kullanılan Rivayetlerin Yorumlanması Üzerine...”, *Dini Araştırmalar*, c. 7, sayı: 20, Eylül-Aralık 2004, 131-139; A. Rashied Omar, “Islam and Violence”, *Ecumenical Review*, v. 55, issue 2, April 2003 (“İslâm ve Şiddet”, çev: Yusuf Gökalp, *Dini Araştırmalar*, c. 7, sayı: 20, Eylül-Aralık, 355-360).

18 Muhammed Hamidullah, *Hz. Peygamber’in Savaşları*, çev: N. Erinc Yurter, İstanbul trz., 12-13.

Burada ilginç bir durumla karşılaşmaktayız ki, o da şudur: Peygamberimizin yaşadığı zaman diliminde yapılan 9 önemli savaşta, düşman kaybının toplamı 216, Müslümanların kaybı ise 138'dir.¹⁹

İşte bu kadar az kayıpla, İslâm'ı bu kadar geniş bir coğrafyaya yayan Sevgi Peygamberi Hz. Muhammed'in hayatı: *"Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız. Müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz."*²⁰ ilkesi üzerine kurulmuştur. Sevgi ve Barış Peygamberi'nin hayat felsefesini ortaya koyan bu evrensel ilke de, Batı'daki bir takım ideolojik ve dinsel takıntılı kişi ve kuruluşların Hz. Peygamber hakkındaki düşüncelerinin ne kadar bilimsellikten uzak, önyargılı, tutarsız ve maksatlı olduğunu göstermektedir.

b. Sevgili'nin Sevgi Dini

Sevgi dini İslâm'ın yanlış anlaşılmasının ve anlatılmasının önüne geçmek için, onu bütün insanlığa gönderen Yüce Allah'ın isimlerini, bu Son Din'e şartlı bakanlara bir kez daha hatırlatmakta fayda olacaktır. Ancak biz burada konumuzun sınırlarını zorlamadan Allah Tealâ'nın birkaç ismini öne çıkaracağız.

Allah'ın Güzel İsimleri'nden birisi, el-Vedûd, yani "Çok Çok Seven, İçten/Gönülden Seven'dir. Bu bağlamda Kur'an'da sevgiyi anlatan bir çok ayet vardır; mesalâ, "Allah bir kavmi getirir ki onları sever ve onlar da O'nu sever."²¹ "Gerçekte benim Rabbim, bağışlayandır, çok çok sevendir (Vedûd)"²² ayetlerinde olduğu gibi, Allah'ın, çok merhametli ve çok bağışlayıcı olması yanında, çok seven de olması, Müslümanlar için şüphe götürmeyen bir hakikattir. Hz. Peygamber'in Allah'ın emirlerini dinlemesi dahi, onun Allah sevgisiyle ilişkilidir; Kutsal Kitab'ımız "De ki: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin."²³ buyurur. Hz. Peygamber'in lakaplarından birisi, genellikle "Allah'ın Dostu" diye çevrilen, ama "Allah'ın Sevdigi" anlamına da gelen Habîbullah'tır.²⁴

Hristiyanlık'ta Tanrı Sevgi'dir denilir ve çoğunlukla bu açıdan İslâm, sevgiden yoksun bir Tanrı anlayışına sahip olmakla eleştirilir. Halbuki "O (Allah) çok bağışlayıcıdır, çok sevendir."²⁵ Üstelik Yüce Allah, affedici

19 Hamidullah, *age*, 12-13 (1 nolu dipnot).

20 Buharî, Meğazî, 60, Ahkâm, 22; Dârimî, Mukadime, 24.

21 Mâide, 54.

22 Hûd, 90.

23 Âl-i İmrân, 31.

24 Seyyid Hüseyin Nasr, *İslâm'ın Kalbi*, çev: Ahmet Demirhan, III. baskı, İstanbul 2002, 129.

25 Bürûc, 14.

olduğunun da bilinmesini de ister: “Kullarıma, benim, çok bağışlayıcı ve pek esirgeyici olduğumu haber ver.”²⁶

Bu bağlamda, Ortaçağ döneminden, ünlü Musevî bilge ve şair Abraham İbn-i Ezra’nın gözlemlerini anmak gereklidir; Abraham, şöyle yazmıştı:

Müslümanlar sevgi ve aşk

Hristiyanlar savaş ve öç

Grekler erdem ve desise

Hintliler mesel ve bilmece

İsrail oğulları da Ev Sahiplerinin Rabbine

*Şarkıları söyler.*²⁷

İslâm, Allah’ın “Çok Seven” olduğunu bildirir; aynı zamanda bu, onun İlâhî ve Güzel İsimleri’ndendir (Esmâü’l-Hüsnâ). Ama yine İslâm, Allah’ı yalnızca sevgiyle özdeşleştirmez. Çünkü O, aynı zamanda Bilgi’dir ve Işık’tır, Adalet’tir ve Celâl’dir; tıpkı Barış ve Cemâl olması gibi; hiçbir zaman sevgisiz ve merhametsiz değildir. O’nun Sevgi’si, evrenin yaratılması ve O’nunla ilişkimiz için temeldir.²⁸ Kur’ân ve dolayısıyla İslâm’ın insanlara sunduğu ve tanıttığı ilah, sevgi, merhamet ve bağışlamada eşsiz ve tek olan Allah’tır.

Allah’ın en çok sevdiği ve O’nun için evreni, alemleri yarattığı insan, Hz. Peygamber ve onun Ehl-i Beyti’nin hayatlarında saadet, neşe, üzüntü yani iniş ve çıkışlar olmadığı düşünülmemelidir. Peygamber’in aile hayatı bir insanın hayatında olması gereken bütün haller ve olaylarla dolu bir yaşam fotoğrafını sunmaktadır.

Peygamber çalıştığı, çabaladığı, ibadet ettiği gibi uyurdu da, bazen verdi, bazen günlerini aç geçirirdi, oruç tutardı, bazen mutlu, bazen hüznü idi, müşfik olduğu kadar bazı durumlarda katılık gösterirdi. Kısaca, hayatta bulunması mümkün bütün insanî yönler, evinde O’nun tarafından da yaşanmıştır. Ancak, Hz. Peygamber ile diğer insanların hayatı arasında bir fark gösterilecekse, o da Hz. Peygamber’in hayatının bütün Müslümanlara, hatta bütün insanlara model olmasında aranmalıdır.

26 Hicr, 49.

27 Nasr, *İslâm’ın Kalbi*, 129 (Naklen; Bernard Lewis, *Music of a Distant Drum*, Princeton, NJ; Princeton University Press 2001, 193)

28 Nasr, *age*, 130.

Müslümanlar için Hz. Peygamber, ölümlü bir insandır; ama ayrıca Allah'ın en mükemmel yarattığı ya da İslâm sûfilerinin dediği şekliyle el-İnsanü'l-Kâmil'dir, yani Mükemmel İnsan'dır. Bu konuda bir Sûfî şiiri şöyle der:

Muhammed bir beşer, ama diğer beşerler gibi değil

*Daha ziyade bir yakut o; diğer insanlar ise sadece taş gibi.*²⁹

Her Müslüman için Hz. Peygamber'in tarafından sahip olduğu bir erdem ve faziletler sahibi olmak ve ona benzemek bir ideal aynı zamanda bir hedeftir.³⁰ Bundan dolayı, Müslümanlar için Hz. Peygamber, kendine karşı katı, ötekilerine karşı da cömert, yardımsever ve bağışlayıcı demek olan ruh soyluluğunun ve yüce gönüllülüğünün mükemmel ve tartışmasız modelidir.³¹

Bunun yanında Peygamber aşkı, bütün Müslümanların kalbinde bir muhabbet yoğunluğu meydana getirir. Dolayısıyla "bu aşk, Allah aşkı için anahtardır; çünkü Allah'ı sevmek için, öncelikle Allah bizi sevmelidir ve Allah da elçisini sevmeyen birini sevmez."³²

Müslümanların hayatında sevgi, Allah'ın Hz. Peygamber'e ve Hz. Peygamber'in de Allah'a sevgisi gibi bir modelle şekillenir. Beşerî varlıklar için, Allah sevgisi, Peygamber sevgisini beraberinde getirir ve Hz. Peygamber ile onun manevî mirasçıları olan Allah dostlarını sevmek de, Allah sevgisinin zorunlu bir sonucudur. Üstelik, insanlar için doğal olan bir çok sevgi düzeyi vardır; romantik sevgi, çocukları ve ebeveyni sevmek, sanat ve doğada güzelliği sevmek, bilgi sevgisi ve hatta iktidar, servet ve şöhret sevgisi; ancak bu son sevgiler dünyaya yönelik maddî bir kazanımı olduğundan, ruhun gelişme ve olgunlaşmasındaki katkısı azdır. Dolayısıyla "İslâmî bakış açısında, bütün dünyevî sevgi, Allah'da olmalıdır ve Allah sevgisinden ayrılmamalıdır; Allah'ı dışlayan ve O'ndan yüz çeviren her sevgi, ruhu harabeye çevirir." Nitekim İslâm bilge ve sufileri, ancak Allah sevgisinin gerçek olduğu ve diğer bütün sevgilerin metaforik olduğu öğretisini dillendirmişlerdir. "Ancak metaforik sevgi, kendi düzeyinde gerçektir ve eğer uygun olarak anlaşılırsa ve bütün sevginin Kaynağı'na,

29 Nasr, *İslâm'ın Kalbi*, 31.

30 İslâm filozofu Ebû Nasr Fârâbî (870-950) için de bir insan olarak Hz. Muhammed, peygamberlik ve filozofluğu (hakim) kendisinde toplamış "insanlığın en üstün mertebesinde ve mutluluğun en yüksek derecesindedir." Bkz. Fârâbî, *Kitâbu Ârâi Ehli'l-Medîneti'l-Fâzıla*, VI. baskı, haz: Albert Nasrî Nâdir, Beyrut 1991, 125-126.

31 Nasr, *age*, 35.

32 Nasr, *age*, 35; bkz. Âl-i İmrân, 31-32.

yani Allah'a sevgi için bir basamak olarak kullanılırsa, gerçekte İlâhî bir hediyedir."³³

2. Sevgi ve Merhamet Peygamberi

İnananlar için anne ve babalarından daha sevgili³⁴ olan Hz. Peygamber'in güler yüzlülüğünün oluşturduğu sevgi, insanların gönüllerini fethetmiştir. Bu sevgi nedeniyle hiçbir sahabisi O'na asla kırgın olmaz, O'nunla beraber bulunan O'ndan bir daha ayrılmayı göze alamazdı. Bunun için ashabı O'nu babalarından, analarından, susuzluktan kıvrılan bir zamanda içilen buz gibi sudan daha çok severlerdi.³⁵

Bütün insanlara sevgi ve merhametle davranan Hz. Peygamber, düşmanlarına karşı bile şefkatliydi. Sevgi ve muhabbet sembolü olan Allah Rasulü, insanlar için yaşayan bir merhamet ve hoşgörü numunesiydi.³⁶ Bu özelliğidir ki, Yüce Allah *onu âlemlere rahmet olsun* diye göndermiştir.³⁷

Öfkelerin sınır tanımadığı, kinlerin en fazla alevlendiği anlarda Hz. Peygamber'in birkaç cümlesi bütün anlaşmazlıkları çözer, öfkeleri, kinleri söndürür, anlaşmazlıkları ortadan kaldırarak ortamı sevgi ve muhabbet denizi haline dönüştürdü. Medine'deki Evs ve Hazrec kabilelerinin yıllar süren düşmanlıkları, O'nun çabalarıyla yerini dostluğa ve kardeşliğe terk etmiştir.³⁸

İktidar, dostluk ve sevgi gibi hem maddî ve hem de manevî güce sahip olan Hz. Peygamber, kendi kimlik ve kökenini hiçbir zaman unutmamıştır. Aynı zamanda bu hususu da hiçbir çekinme göstermeden insanlara ilan etmiştir: *"Ben ne bir kralım, ne de zorbayım; bilakis Kureyş'ten kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum"* demiştir.³⁹

Peygamberimizin sevgi ve merhameti sadece Arap veya diğer insanlara yönelik olmamış, inancı, rengi veya ırkı, makam veya cinsiyeti ne olursa olsun Allah'ın yarattığı tüm mahlukatı kapsamaktaydı. Düşünen varlıkların dışındaki diğer canlıları da ihmal etmeyen Son Peygamber, hayvanları

33 Nasr, *age*, 130.

34 Bu tür ifadeler için bkz. Ebû Davud, II, 217

35 Abdulfettah Ebû Gudde, *Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed ve Öğretim Metodları*, çev: Enbiya Yıldırım, İstanbul 2001, 39.

36 Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, I, 51.

37 Enbiya, 107.

38 Mevlânâ Şiblî Numânî, *Son Peygamber Hz. Muhammed (Sîretü'n-Nebî)*, çev: Yusuf Karaca, İstanbul 2005, II, 543.

39 İbn Mâce, II, 101; Hâkim, III, 47-48; Halcî, III, 43; İbrahim Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Ankara 2003, 270.

sever, ashabın da hayvanlara kötü davranmamaları konusunda uyarılarda bulunurdu.⁴⁰

Kaynakların bildirdiğine göre bazı insanlar Resullah'a gelerek müşriklere beddua etmesini istediklerinde O ısrarla, "*Ben dünyaya beddua etmek için gönderilmedim; ben yalnız rahmet olarak gönderildim*" şeklinde cevap vererek tekliflerini geri çevirmiştir. Allah Rasulü, örnek şahsî hayatı ve uygulamalarıyla gerçek sevgi ve merhameti göstermiştir. Bunu da "*Allah, başkalarına merhamet etmeyene merhamet etmez*"⁴¹ sözleriyle ilan etmiştir. Arkasından Yüce Peygamber bu ilahî ilkeyi, "*Merhamet etmeyene merhamet edilmez*"⁴² sözleriyle genelleştirerek evrensel bir prensip haline dönüştürmüştür.

Hiz. Muhammed, bağılılılarından Allah için onun yarattıklarını sevmelerini arzulamıştır. Yine Sevgi ve Şefkat İnsanı: "*En yüce olan Allah, 'Sevgim, birbirini Rızam için sevenlere, Rızam için bir arada oturanlara, Rızam için birbirine verenleredir'*" buyurmuştur.⁴³ Bu ifadeler, aynı zamanda hayatı boyunca Allah'ın Rasulü'nün yolundan ayrılmayan Yunus'un "*Yaratılanı sev, Yaratana'dan ötürü*" sözlerini hatırlatmaktadır.

Nitekim Sonsuz âlemde sevginin mükafatı hususunda, "*Cennet'te üzerinde açık kapılı bir yıldız gibi parlayan zümrüt odaların bulunduğu yakut sütunlar vardır*" diyen Rasulullah'a orada kimlerin oturacağı sorulması üzerine; "*Allah için birbirini seven, Allah için bir arada oturan ve Allah için birbirini ziyaret edenler*" cevabını vermiştir.⁴⁴

Düşmandan intikam almak, genellikle savaş koşulları altında olağan olarak görülen tabîî bir durum olarak algılanır. Fakat Peygamberimiz hiçbir zaman intikam almamış, kendisine karşı her türlü eziyet ve sıkıntıyı veren bütün düşmanlarını bağışlamış, onlara şeref ve değer vermiştir. Bunu da Allah'ın Elçisi: "*Rabbim bana, intikam alacak gücüme rağmen düşmanlarımı affetmemi; benimle ilişkisini kesenle görüşmemi; ve beni mahrum bırakana vermeme emretmiştir*" şeklinde ifade etmiştir. Rasulullah, peygamberlik kendisine gelinceye kadar dahi hiç intikam peşinde koşmamış, aksine dua etmiş ve affetmiştir. Peygamberliğin gelişinden itibaren düşmanlarına dahi beddua etmeye teşebbüs etmemiştir.⁴⁵

40 Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, I, 51.

41 Buhârî, Tevhid, 2; Müslim, Fedâil, 66; Tirmizî, Birr, 16, Zühd, 48; Ahmed b. Hanbel, III, 40; IV, 358, 360, 361, 362, 365, 366; Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, X, 99-100.

42 Buhârî, Edep, 18, 27; Müslim, Fedâil, 65; Ebû Davud, Edep, 145; Tirmizî, Birr, 16; Ahmed b. Hanbel, II, 228, 241, 269, 514.

43 Afzalurrahman, *age*, I, 51.

44 Afzalurrahman, *age*, I, 52.

45 Afzalurrahman, *age*, I, 54.

İslâm'ın sunduğu güzellikler içerisinde olmak kaydıyla, bayram şenliklerine ses çıkarmayan Hz. Peygamber, barış zamanlarında bayram boyunca silahla evden çıkılmasını, kılıç ve diğer silahların taşınmasını yasaklamıştır.⁴⁶ Öyle ki *"Bizim aleyhimize silah taşıyan bizden değildir"*⁴⁷ diyerek bu konudaki hassasiyetini vurgulamıştır. Peygamberimizin bu uygulamaları, ancak modern zamanlarda rastlanılacak uygulamalara tekabül etmektedir.

Herkese karşı sonsuz bir sevgi ve nezaket içerisinde bulunmasına rağmen, İslâm Peygamberi sık sık sahabeden bazılarının diğerlerinden üstün olanlarını ifade etmekten de bir beis görmezdi. Mekke'nin fethi sırasında Peygamber'in yanında Halid kendisini azarlayan Abdurrahman b. Avf'a sinirlenip tepki gösterince, O, *"Arkadaşlarıma (Ashabıma) nazik davran Halid; çünkü senin Uhud dağı büyüklüğünde altının olsa ve bunu Allah yolunda harcasan, yine de arkadaşlarımdan hiçbirinin faziletine ulaşamazsın"*⁴⁸ diyerek İslâm'ı öncelikli kabul edenlere bir ayrıcalık vermiştir.

Kısaca, yanlış davranışları daima affedip şefkatle yaklaşarak engelleyen Hz. Peygamber, sevginin nefreti önleyeceği ve saldırganlığın yenileceğine inanmış, bunu takipçilerine uygulamalı bir şekilde göstermiş ve böylece ispatlamıştır. Bağışlayıcılığıyla insanları günah ve suçun menfi çekiciliğinden uzaklaştırmış ve onları İslâm'ın dostları arasına katmıştır.⁴⁹

3. Nezaket ve Şefkat Peygamberi

Hz. Peygamber'in başkalarına karşı sözleri ve tavırları onun nezaket ve şefkatinden kaynaklanmakta idi, hem böylece insanlar kendisini zevkle ve dikkatle dinler, sıkılmaz, bir sonraki sohbeti de böylece sabırsızlıkla beklerlerdi. Müşfikliğin zirvesi olan Hz. Peygamber'in, ibadet sırasında ağlayan çocuğuna annesinin bakmasına fırsat vermesi ve zor bir hale düşmesini önlemek için çok değerli olan namazı kısaltabileceğini söylemesi, değer verdiği insanlara karşı duyduğu şefkat ve merhametin en açık ve ileri bir göstergesidir.

Allah'ın Sevgilisi'nin insanlara karşı nezaket ve saygısı öyle bir boyuta ulaşmıştı ki, bineği üzerinde olduğunda beraberindeki kişinin yürümesine kesinlikle müsaade etmezdi. Sahabiler onunla beraber bulunmaya büyük

46 Buharî, II, 6; Zebidî; III, 205; Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, 322.

47 İbn Hanbel, II, 185.

48 İbn Hişâm, es-Siyretü'n-Nebeviyye, tah: Mustafa es-Sakka, İbrahim Ebyân, Abdülhafız Şelbî, Mısır trz, II, 431.

49 Afzalurrahman, Siret Ansiklopedisi, I, 54.

arzu duymalarına rağmen ya onları da bineğine alır veya dönmeleri hususunda onları zorlardı.⁵⁰

Böylece insana büyük bir değer veren ve kimsenin kusurunu yüzüne vurmayan⁵¹ Son Nebi'nin, bununla da yetinmeyerek geride borcunu ödeyecek bir mal bırakmadan ölen fakir kimselerin defnedilmeden önce borçlarını ödemesi, O'nun daimî uygulamalarından biriydi.⁵²

Sadece Müslümanlar için değil, bütün insanlar için sabahlara kadar dua eden Hz. Peygamber, beşeriyetin akıbeti hususunda duyduğu elem ve ızdırıp yüzünden onları günahlarından dolayı Cehennem azabından korumak için her türlü sıkıntıya katlanarak uyarıcı görevini hiçbir zaman ihmal etmemiştir. Onları hayır, iyilik, adalet dolu bir hayata yöneltmek ve günah, fuhuş ve kötülük dolu hayatlarından uzaklaştırmak için var gücüyle çalışmıştır.⁵³

İnsanlara nefislerinin ve hazlarının esiri olmamanın yollarını öğreten Sevgili Peygamberimiz'in şefkat, nezaket ve merhametini gösteren şu olay dikkat çekicidir.

*Rasulullah'ın huzuruna bir kabile geldi. Halleri ve görünüşleri çok kötüydü. Üstlerinde yırtık pırtık bir paçavra ancak vardı, yarı çıplak-yalın ayak bir deri bir kemik kalmış, kılıçları boyunlarına asılmış sersefil bir vaziyetteydiler. Onları bu halde gören Rasulullah çok üzüldü. Yüzünün rengi kaçtı ve zihni altüst olarak içeri girdi. Sonra dışarı çıkarak Bilal'e ezanı okumasını söyledi. Namazdan sonra halka hitap ederek bu kabileye yardım etmelerini istedi.*⁵⁴ Bu olay da göstermektedir ki, ideolojik ve dinî fanatik yaklaşımı benimseyen bir kısım Batılı entelektüellerin İslâm'ın Peygamberi için yönelttikleri asılsız ve hakaret içeren sözlerine, tanımadığı ve kendisiyle kan bağı bulunmayan insanların içinde bulundukları olumsuz hallere bile üzülen ve yüreği burkulan bir Peygamber'in gösterdiği reaksiyon en güzel cevaptır.

Nezaket sahibi Hz. Peygamber, kaba ve uygunsuz davranışlar karşısında tahammül eder, bunları büyük olgunlukla göğüslerdi. Dayanılması güç olaylar karşısında bile, Sevgi Peygamberi, tebessümü yüzünden eksik etmezdi. Hem bir devlet başkanı ve hem de bir peygamber olarak O,

50 Bkz. Ebû Davud, Edep, 47; Nesâî, 803.

51 Sadık Eraslan, Ekrem Keleş, *Güzel Örnek Hz. Peygamber*, Ankara 2003, 50 (Naklen; A. Kılanî, *Mevidü's-Safâ fi Şemâilî'l-Mustafa*, 2-7.

52 Afzalurrahman, *age*, III, 247.

53 Afzalurrahman, *age*, III, 247.

54 Müslim, *Müsâkât*, 67; Afzalurrahman, *age*, III, 257.

hoşgörü ve sabır modeliydi. “Bir gün üzerinde Necran mamulü yakası sert bir elbise bulunduğu halde yürürken, yanına yaklaşan bir kişi Hz. Peygamber’in elbisesini hızlıca çeker. Bunun sonucu elbisesinin yakası boynunda iz bırakır. Adam bununla yetinmez ve “Ey Muhammed! Senin yanındaki Allah’ın malından bana vermeleri için emret!” der. Hz. Peygamber adama döner ve güler; onu cezalandırma yoluna gitmez. Arkasından da ona istediğini vermeleri için emir verir.”⁵⁵

Bu ve benzeri yüce gönüllülük davranışları sadece Müslüman olanlara yönelik olmayan Hz. Peygamber, başka din mensuplarına karşı da hoşgörü göstermiş, onlara saygı dairesinde muamele etmiştir. Bu çerçevede hicretten sonra Medine’de müşrik Araplar ve Yahudilerin de dahil olmasıyla insanlık tarihinde ilk anayasa örneklerinden –belki de ilki- Medine Sözleşmesini, imzalamış ve hayata geçirmiştir. Bu sözleşmeyle Müslüman olmayanların inanç, fikir, can ve mal güvenlikleri teminat altına alınmıştır.⁵⁶ Allah Elçisi’nin ibadet hürriyeti konusunda gösterdiği toleransın bir örneğini burada hatırlatmak gerekir:

“Hristiyan Necran⁵⁷ heyeti bir ikinci vakti Medine’ye gelerek Mescid-i Nebvi’ye girmişlerdir. Hz. Peygamber ashabı ile henüz ikinci namazını kıldığı sırada ibadet vakitleri gelen Hristiyanlar doğuya yönelerek ibadet etmeye hazırlanmışlardır. Bazı sahabiler onların ibadet etmesine engel olmak istemişler, fakat Hz. Peygamber onların serbest bırakılmasını ve ibadetlerini yerine getirmelerine müsaade edilmesini emretmiştir.”⁵⁸

Tüm insanlar için din ve ibadet özgürlüğünün daimî bir savunucusu ve uygulayıcısı olan İslâm Peygamberi’nin bu vasfı, bahsi geçen Necran Hristiyanlarıyla yaptığı antlaşmanın muhtevasında çok açık bir şekilde gözükmektedir. Bu antlaşmanın metninin din ve inanç alanında sağladığı hak ve özgürlüklere, henüz çağdaş dünyanın gelişmiş ülkelerinin bile tam anlamıyla ulaştığını söylemek güçtür. Şimdi bu antlaşmanın bazı maddelerine bakalım:

55 Buhârî, Edep, 68; Ahmed b. Muhammed el-Kastalânî, *el-Mevâhibu'l-Leduniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye*, tah: S. Ahmed eş-Şâmî, Beyrut 1991, II, 334; Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 277. Hz. Peygamber’e bedevîlerin kaba davranışlarını sergileyen örnekler için bkz. Buhârî, İstikrâr, 4; Müslim, Müsâkât, 120; Ahmed b. Hanbel, II, 23; İbn Mâce, Sadakât, 15, 17; b

56 Bu Medine Kent Devletinin Anayasası’nın belge ve metni için bkz. Muhammed Hamidullah, *el-Vesâiku's-Siyâsiyye* (Hz. Peygamber Döneminin Siyasi-İdari Belgeleri, çev: Vecdi Akyüz, İstanbul 1997, 63-73.

57 Hz. Peygamber’in Necran Hristiyanlarıyla Yaptığı Antlaşma’nın metni için bkz. Hamidullah, *age*, 194-198.

58 Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 278.

“...Necranlılara ve çevresindekilere, canları, malları, dinleri, kiliseleri, rahipleri, piskoposları, hazır bulunanları ve bulunmayanları, elleri altındaki az yada çok malları konusunda hem Allah'ın hem de Peygamber'inin zimmeti (koruması) vardır. Piskoposları, vâkıfları, rahipleri görevinden alınmayacaktır. Savaşa çıkmaya zorlanmayacaklar, öşür (gümrük) ödemeyeceklerdir. Topraklarına ordu ayak basmayacaktır. Hak talebinde bulunan olursa, Necran'da adaletlice hüküm verilecektir....Onlara düşen sadakat ve yükümlülüklerinde çaba içinde olmaktır. Zulme ve baskıya uğramayacaklardır...”⁵⁹

Hz. Peygamber'in çok sabırlı ve geniş gönlü kutlu bir insan olduğunu, Enes b. Malik'in anlattıklarından çıkarmak mümkündür: “On yıl Rasullah'ın hizmetinde bulundum. Hiçbir zaman yaptığım ve yapmadığım veyahut yapamadığım bir şeyden dolayı beni azarlamadı, öf bile demedi.”⁶⁰

Mütevazılığının ve alçak gönlülüğünün eşsiz bir göstergesi olarak insanlar kendisinden bir şey istediklerinde, asla onlara olumsuz bir cevap vermeyen Hz. Peygamber, bazı zamanlar ellerinde su kapları ile köleler, hizmetçiler gelir ve mübarek kılması için elini su kabına batırmasını talep ettiklerinde, onları kış sabahının dondurucu soğukunda bile geri çevirmezdi.⁶¹ Sosyal statülerine, ırk, din ve inançlarına göre değil de, insanî varlıklarıyla onları kabul eden ve muhatap alan anlayış on beş asır önce, takipçisi olduğumuz Peygamber tarafından gerçekleştirilmiştir.

Modern zamanların yönetim anlayışlarının gerçekleştirmeye çalıştığı ama tam olarak başaramadığı bir husus olan, idare ettiği toplumu herhangi bir hükümdarla karşılaştırılmayacak bir şekilde daha yüksek bir seviyeye çıkaran Hz. Muhammed, siyasî Başkan olarak benzerleri arasında tek sayılır. Şatafatlı ve gösterişli törenlere teşebbüs etmediği gibi, bu anlayışın ortaya çıkıp gelenekleşmesine de fırsat vermemiştir. Ancak o bir liderin yapması gerekenlerin azamisini de hakkıyla mükemmel şekilde yerine getirmiştir.

Kıyafetleri, evi, konuşması, kısaca hayatı şeklen diğer insanlardan farklı değildi.⁶² O'nunla sohbet ederlerken: “Ya Rasulallah”, “Ey Allah'ın Nebisi”, ve hatta “Ya Muhammed” veyahut da künye adıyla “Ya Ebe'l-

59 Hamidullah, *el-Vesâiku's-Siyâsiyye* (Hz. Peygamber Döneminin Siyasi=İdarî Belgeleri, 194-198.

60 Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, X, 88-90; Dârimî, *Mukaddime*, 7; el-Kastalânî, *el-Mevâhibu'l-Leduniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye*, II, 341; Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, III, 187-188.

61 Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, X, 107-109; Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, III, 187-188.

62 Bkz. Müslim, *Talâk*, 26-30.

Kâsım" şeklinde hitap edilirdi. O devirde herkes birbiriyle "sen"li "ben"li konuşup görüşürdü. Asla onun evinin kapısında, savaş hali ve dışardan bir düşman saldırısı zamanı müstesna, bir muhafız nöbet beklememiştir: Bu durum, Medine'deki evi için olduğu kadar sefer esnasında karargah kurulduğu zamanlar için de söz konusudur. Çağdaş dünya liderlerinin aksine halkın arasına giren Hz. Peygamber'le herkes görüşebilme imkanına sahipti ve bu konuda hiçbir sıkıntı ve güçlükle karşılaşmazdı. Şehrin cadde, mahalle ve çarşılarında, halktan birisi gibi dolaşır, alış veriş yapardı. Resmî ve gayr-i resmî ziyaretçilerin geldiğini kendisine haber veren özel bir görevli bulunurdu; zaten çok fakirler dışında benzeri habercilerin herkesin emrinde bulunması olağan bir durumdu.⁶³

Ashabıyla o kadar içli dışlı bir peygamberdi ki, bazen yakın sahâbî dostlarıyla birlikte gezintilere çıkardı. Şu olay bu konuda bulunmaz bir örnek olma özelliğini taşımaktadır:

Bir gün az sayıda sahâbî dostlarıyla birlikte çöle gezintiye çıkmıştı; yemek üzere bir koyun satın alındı. Bu dostlar grubundan biri şöyle dedi: "Ben koyunu kesip yüzeyim", diğeri: "Ben etini kemiklerinden ayırayım" ve böylece her biri kendi üzerine bir iş yüklemiş oldu. Bunun üzerine Rasulullah şöyle söylemiştir: "Ben de etrafta ateş yakmak için çalı çırpı, odun toplayayım". Sahâbîler: "Hayır! Senin bunu yapmana lüzum yok; biz bununla meşgul oluruz" dedilerse de o ısrarla: " Hayır asla! Bu doğru olmaz. Benim de sizlerle birlikte işlerin görülmesine katılmam lâzım gelir".⁶⁴

Büyük bir edep ve ince düşünce sahibi olan Hz. Peygamber, insanlara o derece saygılı idi ki, namaz kılarken dahi birilerinin yanına gelip konuşmak istediğini farkedince mutlaka namazını kısa keser ve bir an önce gelenlerle ilgilenmeye başlardı.⁶⁵

4. İhtiyacı Olduğu Şeyi Veren Peygamber

Hediye kabul edip, sadakayı geri çeviren⁶⁶ Hz. Peygamber ömrü boyunca bir şey isteyen hiç kimseye 'hayır' dememiştir.⁶⁷ Katı ve sert

63 İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübrâ*, tak: İhsân Abbas, Beyrut trz, I, 379-380; Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, çev: Salih Tuğ, Ankara 2003, II, 1077.

64 Buhârî, Meğâzî, 29; el-Kastalânî, *el-Mevâhibu'l-Ledüniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye*, II, 343; Hamidullah, age, II, 1078-1079.

65 Eraslan, Keleş, *En Güzel Örnek Hz. Peygamber*, 49-50 (naklen; Abdülkadir el-Kılânî, *Mevridu's-Safa fi Şemâilî'l-Mustafa*, trz, 2-5).

66 İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübrâ*, I, 388. Ayrıca bkz. Buhârî, Zekât, 61-62; Müslim, Et'ime, 113; Ebû Davud, II, 203;

67 Buhârî, Edep, 39; Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, X, 90-91; Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, I, 55.

yiyecekler yemesine, kalın elbiseler giymesine rağmen Hz. Peygamber fazla olanları dağıtır, fakir ve yoksullarla ilgilenip onların sıkıntılarına ortak olurdu. Yoksulluğun acısını yudumlar, yokluğun kahrına sabrederdi.⁶⁸

Bu hal içinde bulunan Allah'ın Sevgilisi'ne bir kadın dokuduğu hırkayı (bürde) büyük bir sevinçle hediye etti ve: *"Bunu giyesin diye kendi ellerimle dokudum,"* dedi. Böyle bir elbiseye ihtiyacı olan Allah Rasulü, onu aldı ve giyinip yanımıza geldi. Bunu gören bir kimse Efendimiz'e: *"Ne kadar da güzelmış! Bunu ver de ben giyeyim,"* dedi. Rasulullah: *"Peki,"* dedi. Orada biraz oturduktan sonra evine döndü. Kumaşı katlayıp adama gönderdi. Sahabîler o adama: *"Hiç de iyi yapmadın. Peygamber ihtiyacı olduğu için onu giymişti. Üstelik sen Efendimiz'in, kendisinden bir şey isteyeniyi geri çevirmediğini bile bile istedin,"* dediler. O şahıs: *"Vallahi ben onu giymek için değil, kendime kefen yapmak için istedim,"* dedi. Daha sonra o kumaş bu zatın kefeni oldu.⁶⁹

Borcu olan, yeni evlenen fakir sahabîlerin sıkıntılarını bile kendisine dert edinen cömert ve fedakar Peygamber, onların sorunlarını da kendisi halletmeye çalışırdı. Hz. Câbir'le olan ilgi ve diyalogunda bu hususa çok açık bir şekilde rastlanılmaktadır:

*Zâtürrikâ Gazvesi'nden dönerken Efendimiz Hz. Câbir'le sohbet ediyordu. Yeni evlendiğini, bu sebeple pek çok borcu olduğunu öğrenince, elinde mal olarak ne bulunduğunu sordu. O da yalnız bir devesinin bulunduğunu söyledi. Bunun üzerine Efendimiz, onu borçtan kurtarmak için devesini kendisine satmasını istedi. Hz. Câbir Medine'ye varıncaya kadar binmek şartıyla sattı. Medine'ye ulaşınca deveyi teslim etmek için Rasulullah'ın yanına vardı. O sırada kendisini çok sevindiren ve diğer insanları da şaşırtan bir davranışla karşılaştı. Efendimiz devenin ücretini ödediği gibi deveyi de ona hediye etti.*⁷⁰

Evinde var olan son yiyecekleri dahi verecek kadar cömerttir Peygamberimiz. Onun, günümüzün çıkarıcı ve pragmatist insanını şaşırtacak cömertliğini anlatan ve gösteren o kadar çok olay bulunmaktadır ki, işte bunlardan biri şu şekilde gerçekleşmiştir:

68 Ebû Gudde, *Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed ve Öğretim Metodları*, 53.

69 Buhârî, Libâs, 18, Edep, 39, Cenâiz, 28; Ahmed b. Hanbel, V, 334; Ömer Çelik, Mustafa Öztürk, Murat Kaya, *Üsve-i Hasene (Kullukta-Ahlâkta-Âdabda En Güzel İnsan)*, İstanbul trz, 300-301

70 İbn Hişâm, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, II, 206-207; Buhârî, Cihad, 49, Büyü, 34, Müslim, Müsâkât, 109; Ahmed b. Hanbel, III, 303; Kastalânî, *el-Mevâhibu'l-Leduniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye*, I, 388; Çelik, Öztürk, Kaya, age, 322-323.

*Sahabeden biri evlendi. Düğün yemeği vermek için evde hiçbir malzeme yoktu. Hz. Peygamber ona: "Aişe'nin yanına git, un çuvalını al ve buraya getir" buyururdu. O sahabî de gidip çuvalı getirdi. Halbuki Allah Rasulü'nün evinde bu undan başka akşama yiyecek hiçbir şeyleri yoktu.*⁷¹

5. Kendisine ve Ailesine Zarar Vereni Affeden Peygamber

Eğitimde kolaylaştırıcı ve cezbedici yöntemler izleyen Hz. Peygamber, sabrı ve tahammülü teşvik ve tavsiye etmiş; öfkeye ve şiddete asla fırsat verilmemesini Müslümanlardan beklemiştir. Tebliğinin de önemli bir ilkesi olan bu hususu "*Öğretin, kolaylaştırın, zorlaştırmayın, öfkelendiğiniz zaman susun!*" sözleriyle hatırlatmış ve arkasından "*Öfkelendiğiniz zaman susun*" sözünü üç defa tekrar etmiştir.⁷²

Nitekim affeden Peygamber, kendisine, ailesine ve Müslümanlara en çok zarar verenlerden birisi olan Medineli münafıkların lideri Abdullah b. Ubey'i bağışlamıştır. Abdullah b. Ubey ki Peygamberimizin saygınlığına ve otoritesine darbe vurmak için ortaya çıkan her fırsatı kullanmıştır. Uhud Savaşı'nda 300 taraftarıyla ayrılarak⁷³ Müslümanların kararlılık ve mukavemetine zarar vermiştir. Hz. Aişe hakkında İfk Hadisesi⁷⁴ olarak bilinen olayda yalanlarla dolu iftiralarda bulunmuş; fitne ve kaos çıkararak Allah'ın Rasulü'ne zarar vermek amacıyla Mescid-i Dırar'ı inşa etmiş; Mekkeli müşrikleri, Müslümanlarla savaşmaları için tahrikte bulunmuştur. Her şeye rağmen, Peygamberimiz onu bağışlamış ve hatta affetmekle kalmayarak ona nezaket içerisinde davranmıştır.⁷⁵ Hz. Peygamber'in, münafıklığından şüphe etmediği adama mukabelesi, gerçekten insan üstüdür ve affetmenin en son noktasıdır.

İbn Ubey'e gelince, Tebük'ten bir ay sonra hastalandı, bir müddet sonra hayatını kaybetti. Kaynaklar, yine de onun mümin olarak mı, münafık olarak mı öldüğü konusunda ittifak içinde değildirler. Kendisine çok zarar verdiği halde Hz. Peygamber, cenaze namazını kılmış ve kabri başında dua etmiştir. Allah Rasulü'nün ona karşı yaptıklarına dayanamayan Hz. Ömer, Hz. Peygamber'in bu kadar lütufta bulunmasına itiraz etmiştir. Peygamber ona gülümseyerek şöyle cevap verdi: "*Ömer, arkama geç. Bana bir seçenek verildi, ben de seçtim. Bana: "Sen, ister onlar için bağışlanma dile ya da*

71 Ahmed b. Hanbel, IV, 58; Numânî, *Hz. Muhammed (Sîretü'n-Nebi)*, II, 590.

72 İbn Hanbel; I, 239, 283, 365; Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 319.

73 İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, II, 39; ayrıca bkz. Muhammed b. Ömer Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meğazî*, tah: Marsden Jones, Beyrut 1984, II, 415 vd.

74 Bkz. Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meğazî*, II, 426- 439.

75 Muhammed b. İshak b. Yesâr, *es-Sîre*, tah: Muhammed Hamidullah, Konya 1981, 303-304; Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, I, 52-53.

istersen onlar için bağışlama dileme. Onlar için yetmiş kere bağışlama dilesen de, Allah onları kesinlikle bağışlamaz.”⁷⁶ denildi. “Eğer yetmiş defadan fazla bağışlanma dilediğimde Allah’ın onları bağışlayacağını bilsem dualarımın sayısını artırırdım”. Daha sonra namazı kıldırır, tabutun yanında mezarlığa kadar yürüdü ve mezarın başında durdu. Bundan kısa bir süre sonra münafıklar hakkında şu ayet nazil oldu: “Onlardan ölen birinin namazını hiçbir zaman kılma, mezarı başında durma. Çünkü onlar, Allah’a ve Rasulüne (karşı) küfre saptılar ve fasıklar olarak öldüler.” (Tevbe, 84)⁷⁷

Bu ayet Tebuk dönüşünden hemen sonra inen vahyin bir bölümü idi. Dolayısıyla bu ayet İbn Ubey’e uygulanamazdı, çünkü Peygamber onu hastalığı sırasında ziyaret etmiş ve ölüm korkusunun onu farklılaştırdığını hissetmişti. Bir çok ihanet ve olumsuzluğun içerisinde bulunmuş olan İbn Ubey, Peygamber’den öldüğünde kefenlenmek için bir elbisesini ve kabre kadar tabutunun yanında bulunmasını arzu etmiş, O da bu talebi geri çevirmemiştir. Daha sonra da: “Ey Allah’ın Rasulü, ümit ederim ki tabutumun yanında dua eder ve günahlarımın affı için Allah’tan bağışlanmamı dilersin” demişti. Peygamber yine kabul etmiş ve o öldükten sonra da, sözünü yerine getirmişti.⁷⁸ Tüm bu olaylar esnasında ölen İbn Ubey’in oğlu Abdullah da bulunmaktaydı.⁷⁹

Kendisine çeşitli kabilelerden elçi ve temsilciler gelen Hz. Peygamber’i Sakif kabilesinden de elçiler ziyaret etti. “Heyetler Yılı” olarak bilinen hicretin dokuzuncu yılında Medine’ye Arabistan’ın her bölgesinden temsilciler geldi. Bunların içerisinde Yemen’den gelen elçiler ve Müslüman olduklarını ilan eden dört Himyerli prensin mektupları da bulunmaktaydı. Peygamber onlara İslâm’ın uygulamasını bildirdi: “Dinine bağlı olan bir yahudi veya bir hristiyanın dininden döndürülmeyeceğini, fakat cizye (haraç) ödeyip, Allah’ın Rasulü’nün himayesi altında olacağını” belirterek Yahudi, Hristiyan ve Müslümanlardan vergi toplamakla görevlendirilen memurlara karşı iyi davranışlarda bulunmasını istedi.⁸⁰

Kindar olmayan Hz. Peygamber özellikle şahsına karşı yapılanlardan dolayı hiç kimseden intikam almamış, en azılı ve zalim olanları bile bağışlamıştır. Hz. Aişe’nin ifadesine göre, Hz. Peygamber hiçbir zaman hoş olmayan, yakışsız, hakaret içerikli veya müstehcen sözler söylemez, dışarıda insanların arasında yüksek sesle bağırarak konuşmaz, kötülüğe

76 Tevbe, 80.

77 Buhârî, Cenâiz, 47, 56; Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meğâzî*, III, 1057-1058; Lings, *Hiz. Muhammed'in Hayatı*, 443-444.

78 Buhârî, Meğâzî, 19; Vâkıdî, *age*, III, 1057-1058; Kastalânî, *el-Mevâhibu'l-Leduniyye*, II, 338-339.

79 Lings, *Hiz. Muhammed'in Hayatı*, 444.

80 Lings, *age*, 444.

kötülükle mukabele etmezdi. Aksine karşıdakini bağışlar, hatasını görmezlikten gelir, affeder ve hoşgörü ile olaylara yaklaşır.⁸¹

Kureyşin önde gelen müşrikleri Allah'ın Son Rasulü'nü tehdit eder, kendisiyle alay ederler, onu hakir görürler, sataşırlar, söverler ve kısaca her türlü maddî ve manevî eziyetleri yaparlardı. Hatta işi o dereceye götürdüler ki, Medine'ye hicret ettiğinde evini kuşatarak kendisini öldürmeye teşebbüs ettiler. Ayrıca O'na karşı savaştılar, kanını akıttılar, yaraladılar, arkadaşlarını şehit ettiler. Fakat bütün bunlara rağmen Hz. Peygamber, o günkü şartlara göre çok güçlü bir ordu ile Mekke'ye muzaffer olarak girdiğinde hiç kimseden intikam almadığı gibi, üstelik azılı müşrikleri bile bağışladı⁸²

Hatta amcası Hamza'nın karnını yarıp, ciğerini çıkarıp, burun ve kulaklarını koparmış olanlardan bile intikam almayan Hz. Peygamber, Araplar arasında bu tür cani uygulamalar adet (müsle) olmasına rağmen, bunu da kesin bir şekilde yasaklamıştır.⁸³

Düşmanları, O'nun kutlu hareketini engellemek için tüm imkanları, ambargoları ve psikolojik savaş teknikleri uygulamalarına rağmen, bir sonuç alamadılar. Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye gittiğini duyduklarından itibaren Kureyş, onun başına büyük bir ödül koymuş, O'nu diri veya ölü getirene bunun verileceğini vaat etmişti. Bu mükâfat, o gün benzerine az rastlanan yüz deve tutarında bir ödüldü. O günün kiralık katillerinden biri olan Sürâka b. Cü'süm bu düşünceyle atına binerek yola çıkan ve elinde mızrağıyla Hz. Peygamber'i öldürmeye teşebbüs eden ilk kişiydi. Atıyla Hz. Peygamber'e çok yaklaşmış ve birkaç kere onun üzerine hamle ederek öldürmek istemiş, birkaç kez bunu denediği halde hiçbirinde amacını gerçekleştirememişti. Karşısında korkusuzca duran ve kendisine merhametle bakan yüce Peygamber'in vakâr ve itimat dolu yüzüyle karşılaştıktan sonra mucizevî bir etkiyle içindeki duygular değişmiş, kötü düşüncesinden dolayı tövbe etmiş, Hz. Peygamber'den kendisine emân verildiğini bildiren bir yazı yazılıp verilmesini istemişti. Nitekim bu belge yazılı bir şekilde kendisine verildi.⁸⁴ Bu olaydan sekiz yıl sonra Mekke'nin

81 Bkz. İbn İshâk, *es-Sîre*, 135-150, 254.

82 Eraslan, Keleş, *En Güzel Örnek Hz. Peygamber*, 52.

83 İbn İshâk, *es-Sîre*, 314-315.

84 Buhârî, *Meğâzî*, 17, 26; Rikâk, 11; Süraka'ya Güven Mektubu için bkz. Muhammed Hamidullah, *el-Vesâiku's-Siyâsiyye (Hz. Peygamber Döneminin Siyasi=İdarî Belgeleri)*, çev: Vecdi Akyüz, İstanbul 1997, 58-59.

fethi sırasında, İslâm'ı kabul etti. Yaptıklarından dolayı kendisine hiçbir zaman bir hesap sorulmadı.⁸⁵

Kureyş, Hz. Muhammed Mekke'de bulunduğu sırada O'na, Ehl-i Beytine ve Müslümanlara acımasız ve vicdanları sızlatacak uygulamalarda bulundu. Hz. Peygamber'i ve kabilesini Ebû Talip Mahallesi'nde üç yıl boyunca giriş çıkışları kontrol ederek boykot ettiler, gıda ve yiyecek girişini yasakladılar. Orada bulunan Müslümanlar dünya tarihinde eşine rastlanmayan vahşi ve insanlık dışı bir muameleye tabi tutularak mahrumiyet, sıkıntı ve acı içinde aç kaldılar, ızdırap çektiler. Onların bu boykota karşı vakur ve gururlu direnişleri, Kureyşlilerin düşmanlıklarını daha da şiddetlendirdi. Ancak tüm bu yapılara karşı Kutlu Peygamber'in uygulaması ise, kıtlık zamanlarında Yemâme'den Mekke'ye buğday gitmesine müsaade ederek Mekkelileri açlıktan ölmelerini engelledi.⁸⁶ Aslında bu olay, Hz. Muhammed'in diğer insanların sıkıntılarından dolayı gerçekten elem duyduğunu ve insanlığın dostu ve yardımcısı olarak, en çok ihtiyacı olduğu sırada düşmana bile yardımı reddetmediğinin bütün insanlığa ilanıdır.

Onların kahreden ve acımasız bu zulümleri⁸⁷ karşısında ellerini, her şeyin görgü ve bilgisi altında cereyan ettiği Allah'a kaldırıp dua eden Hz. Peygamber'in kabul edilen duası sayesinde Yüce Yaratıcı, Kureyş üzerindeki rahmet şemsiyesini kaldırmış ve Mekke'de ağır bir kıtlık başlamış, insanlar kemik ve leşlerle beslenmek zorunda kalmışlardır. Bu felaket üzerine Ebû Süfyan Hz. Peygamber'e giderek, "Muhammed! Kavmin mahvolup gidiyor, Allah'a dua et de bu felaket kalsın!" diye yalvardı. Bunun üzerine Hz. Peygamber tereddüt göstermeden hemen dua için ellerini kaldırdı ve Allah'tan bu felaketin kalkması için yalvardı. Hz. Peygamber'in duasıyla Mekke'li müşriklerin başlarına gelen musibet onlardan uzaklaştı.⁸⁸

Hz. Muhammed'in şefkat ve merhameti, ırk, din, dil ve etnik köken farkı gözetmeksizin bütün insanları içine alıyordu. Kureyşliler, Peygamber'e ve müminlere karşı her tür eziyet ve işkenceyi yapmışlar, dolayısıyla bağışlanacak bir yönleri kalmamıştı. Yukarıdaki anlatılanların benzeri midir? veya onun devamı olup olmadığını tam bilemediğimiz, ama kaynaklardan gelen bir başka olay da şöyledir:

85 İbn Hişâm, *es-Siyretü'n-Nebeviyye*, I, 489-490; Numânî, *Son Peygamber Hz. Muhammed (Sîretü'n-Nebî)*, II, 640.

86 İbn Esir, *el-Kâmil fi't-Târih*, Beyrut 1979, II, 87-90; Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, III, 273.

87 Bkz. İbn İshâk, *es-Sîre*, 212-213.

88 Buhârî, *Tefsîr-i Sûret-i 44/2* (naklen; Numânî, *Son Peygamber Hz. Muhammed (Sîretü'n-Nebî)*, II, 642.)

"Bir keresinde bir kutluk husule geldi ve Kureyşliler açlıktan ölmeye başladılar. Allah'ın ve Rasulullah'ın en şiddetli düşmanlarından olan Ebû Süfyan Peygamber'e gelerek ondan merhamet ve şefkat dilendi. Rahmet Peygamberi kutlıktan kurtulmaları için hemen Necd'in reisi Sümâme b. Usâl'a haber göndererek Mekke'ye zahire sevkine müsaade edilmesini bildirdi. Sümâme daha önce Mekke'ye zahire sevkini Necd halkına yasak etmişti. Hz. Peygamber'in emri üzerine bu yasağı kaldırarak buğdayı Müslümanların düşmanı Kureyş'e gönderdi".⁸⁹ Bu olay Hz. Muhammed'in diğer insanların sıkıntılarından gerçekten elem duyduğunu ve insanlığın dostu ve yardımcısı kendisi ve toplumu muhtaç olduğu halde düşmana bile yardımının bir belgesi niteliğindedir.⁹⁰ Bu ve benzeri örnekler, Hz. Peygamber'den sonra İslâm dünyasında ortaya çıkan vakıalarda bir modellik teşkil edecektir. Salahaddin Eyyubî'nin Kudüs'te, Fatih'in İstanbul'da gösterdikleri hoşgörü ve tolerans bunun en açık kanıtlarıdır.

Kendisine ve ona inananlarına yapılanları zihninden ve hafızasından silip affeden Hz. Peygamber'in hayatında bu özelliklerinin tezahür ettiği örnekler sayılamayacak kadar çoktur. Şu örnek, tolerans ve hoşgörü alanında çağdaş zaman insanların ulaştığı seviyenin henüz daha emekleme safhasında olduğunu gösterecek kadar şaşırtıcı ve sıra dışıdır:

"Sahabeden Câbir anlatıyor: "Biz Rasulüllah ile beraber Zâtü'r-Rikâ'da bulunuyorduk. Gölgeli bir ağacın yanına vardığımızda, orada Rasulüllah'ı bıraktık. Rasulullah, kılıcını başucunda duran bir müşriğin (Dü'sûr) elinde görmüş. Adam: "Şimdi seni benim elimden kim kurtaracak?" demiş. Rasulüllah: "Allah" deyince müşrik kalakalmış. Ashabı yanına vardığında kılıcı yerdeydi. Rasulüllah olayı ashabına anlattı ve müşrik bedeviye bir ceza vermedi."⁹¹ Bu konuşmanın sonucunda Müslüman olan Dü'sûr, kavminin yanına giderek onları İslâm'a davet etmiştir.⁹²

Uhud savaşında Mekkeli Müşrikler Hz. Peygamber'e taş fırlattılar, ok yağdırdılar, kılıç salladılar, mübarek dişini kırdılar, mübarek yüzünü yararak kan içerisinde bıraktılar. Ama onların amansız saldırılarına karşı

89 Bkz. Buhârî, II, 627.

90 Ahmed Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, İstanbul 1983, X, 54-55; Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, III, 244. Daha önce belirttiğimiz vechile, Tolstoy'un uzun süre insanlardan gizlenen ve yeni ortaya çıkan Peygamber'imizin sözleriyle ilgili risâlesi de, ilk olarak bu olayla başlıyor. Bkz. Tolstoy, *Hz. Muhammed*, 24.

91 Buhârî, I, 208; İbn Hişâm, *es-Siyretü'n-Nebeviyye*, II, 205; İbn Esîr, *el-Kâmil fi't-Târih*, II, 174; Kastalânî, *el-Mevâhibu'l-Leduniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye*, I, 437-438; Afzalurrahman, *age*, III, 273.

92 Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, X, 55.

H. Peygamber'in sürekli yaptığı dua şu idi: *"Allah'ım! Millete hak yolu göster çünkü onlar bilmiyorlar."*⁹³

İşte Sevgi ve Merhamet Peygamberi'nin bir ana şefkatiyle yaptıkları, bize Müslümanlara ve tüm insanlara karşı tutumlarımızı yeniden gözden geçirmemiz için birer vesile kaynağı durumundadır. Zira İslâm karşıtlarının bağlandığımız Yüce Peygamber'e yönelik eza ve işkencelerine karşı onun aynı şekilde bu yapılanlara karşılık vermemesi, bizi buna zorlamakta ve yönlendirmektedir. Aşağıdaki örnek olay da, müslümanın benzer vakalarındaki tavrının ne olacağının sınırlarını çizmektedir. Hain bir planı uygulamayı arzulayan Umeyr b. Vehb, H. Peygamber'in düşmanları arasındaydı. Hicretin üçüncü yılında Bedir Savaşı'nda öldürülenlerin öcünü almak üzere Safvan b. Ümeyye tarafından çeşitli vaatlerle H. Peygamberi öldürmek için Medine'ye gönderildi. Umeyr, Medine'ye gelir ve zehirli kılıcıyla birlikte yakalanarak Peygamber'in karşısına çıkarılır. Onun üzerine doğru hamle yapan H. Ömer'i engelleyen H. Peygamber, Umeyr'i yanına çağırdı ve niyetini ifşa etti. Bu duruma çok şaşırان Umeyr'e, H. Peygamber ne bir şey dedi, ne de cezalandırdı. Bu yumuşak ve iyi muamele, Umeyr'in zihnini ve gönlünü çevirmesine sebep oldu ve Müslüman oldu. O, Mekke'ye geri döndüğünde insanları İslâm'a davet etmeye başladı.⁹⁴

H. Peygamber, kendisine yapılan acımasız ve insanın tahammül sınırlarını zorlayan işkencelere rağmen bunu yapanlara asla lanet etmemiştir. O, kendisine karşı düşmanlık yapanlara hayır dua ile mukabele etmiş ve onları bağışlamıştır. Bir taraftan düşmanları H. Peygamber'i öldürmeye teşebbüs etmiş, O ise onlara merhamet gösterip dua etmiştir. Peygamber'in ashabından Habbâb b. el-Eret ağır baskılar altında kaldığı bir sırada, *"Ey Allah'ın Rasulü! Düşmanlarına lanet et"* dedi. Bunu da duyunca O'nun yüzü (tasdik etmeyişinin belirtisi olarak) kızardı. Bir keresinde ashâb yine benzer olarak lanet etmesini istediklerinde O: *"Ben lanet etmek için değil, âlemlere rahmet olarak gönderildim"* buyurdu.⁹⁵

H. Peygamber'i kendi doğduğu topraklardan çıkaran, Kabe'den uzaklaştıran, akrabalarından ve ailesinden ayıran ve O'na her türlü sıkıntı

93 Bkz. İbn Esir, *el-Kâmil fî'l-Târih*, II, 154-155; el-Kastalânî, *el-Mevâhibu'l-Leduniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye*, I, 401-402; II, 332; Afzalurrahman, *Siret Ansiklopedisi*, III, 274; Numânî, *Son Peygamber H. Muhammed (Sireti'n-Nebî)*, II, 642-643; Muhammad Husayn Haykal, *The Life of Muhammad*, trans: Ismail Ragi A. al Faruqi, Delhi 1994, 265..

94 Afzalurrahman, *age*, III, 273.

95 Müslim, *Birr*, 87 (h. no: 2599); el-Kastalânî, *el-Mevâhibu'l-Leduniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye*, II, 332; Afzalurrahman, *age*, III, 274.

ve eziyeti reva gören Mekkelilere, O'nun yaklaşımı yumuşak ve bağışlayıcı olmuştur.

Kaynakların bize bildirdiği tarihî hakikatler gayet açık ve yoruma ihtiyaç bırakmayacak kadar nettir: *Mekke'nin fethiyle Mekkeliler Kabe'nin önünde toplandılar. Onlara (Hz. Peygamber) sordu: "Benim için ne tahminde bulunuyorsunuz?" Onlar "sen iyi (kerîm) bir kardeşin oğlusun!"*⁹⁶ *Bizleri affedeceğini ümit ediyoruz. İntikam alacak olursan da doğrusu biz sana kötülük etmiştik"* dediler. Hz. Peygamber onlara şöyle buyurdu: *"Ben sizlere Yusuf'un kardeşlerine dediği gibi diyorum: 'Bugün azarlanacak değilsiniz, Allah sizi bağışlar. O, merhametlilerin merhametlisidir.'"*⁹⁷

Arkasından bağışlayıcılığını ifade etmede sözlerin yoksun kaldığı Allah'ın Habibi, yüce bir ruh ve asil bir tavırla onlara karşı ilk ve son sözlerini söyler: *"Bugün artık hiçbir şeyden sorumlu değilsiniz. Gidiniz, hepiniz serbestsiniz."*⁹⁸ Tüm bu ifadeler, ister istemez okuyucuya insanlık tarihinde düşmanlarına karşı böyle bir muamelede bulunan başka bir lider ve komutan var mıdır acaba? sorusunu sorduracaktır.

İntikam yerine daima affi tercih eden Yüce Peygamber, Mekke'nin hakimiyeti eline geçtiğinde, yani o kutlu beldenin tek hâkimi olduktan sonra da, bu vasfını İslâm askerlerine uygulamaları gerekenleri bildiren şu sözlerle ortaya koymaktadır: *"Yaralıyı öldürmeyiniz; kaçanı takip etmeyiniz; esiri öldürmeyiniz. Kapısını kapatan emniyettedir."*⁹⁹

Allah Rasulü'nün barış, sevgi ve insanlık dolu konuşmasıyla birlikte Mekke'nin havası birdenbire değişerek yerini huzur ve sükunete bıraktı ve günün sonuna doğru Kabe'nin bulunduğu şehrin halkı Müslümanlığı kabul ettiler. Hamidullah'ın ifadesiyle Mekkeliler "Başka hiçbir şeyi böylesine derin ve samimi bir şekilde kabul etmemişlerdi. Onlar şimdi mağlup edilmiş ve işgal edilmiş bir şehrin halkı değil, haklar ve sorumluluklar konusunda zaferi kazananlarla eşit durumdaydılar."¹⁰⁰

Kan dökülmeden ve bir çılgılık bile atılmadan bir günde kalpler ve zihinler tamamen değişmişti, ama zaman durmuştu, mekan ise zaten

96 İbn Hişâm, *es-Siyretü'n-Nebevîyye*, II, 412; el-Belâzurî, *Futûhu'l-Buldân*, 57; İbn Esîr, *el-Kâmil fi't-Târik*, II, 252.

97 el-Belâzurî, *Futûhu'l-Buldân*, 57; Ebû Gudde, *Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed ve Öğretim Metodları*, 43.

98 İbn Hişâm, *es-Siyretü'n-Nebevîyye*, II, 412; İbn Esîr, *el-Kâmil fi't-Târik*, II, 252.

99 el-Belâzurî, *Futûhu'l-Buldân*, 55.

100 Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları*, 89.

kutsaldı. Ancak onlar hiçbir şeylerini kaybetmeden, esir olmadan hâkim konuma geçmişlerdi.

Fethin hemen sonrasında Bilal, Kâbe'nin üstüne çıkmış ve ezan okumuştur.¹⁰¹ Bunu gören Mekkeli bir putperest olan Attap İbn Esid, arkadaşlarından birinin kulağına eğildi ve dedi ki: *"Tanrı'ya şükür ki babam şimdi hayatta değil; eğer o bir zencinin kutsal Kabe'nin tepesine çıkıp bir eşek gibi anırdığını duysaydı, bunu asla kabul etmezdi."* Biraz sonra genel affın ilan edildiğini duyan Attap, galeyana geldi ve ani olarak ileri fırladı ve Hz. Peygamber'e yaklaşıp şöyle dedi: *"Ben Esid'in oğluyum ve Allah'tan başka Allah olmadığını ve de senin O'nun elçisi olduğunu tasdik ederim."* Hz. Peygamber şöyle dedi: *"Pekala, seni Mekke valisi yaptım."* Biliyoruz ki Hz. Peygamber, askerden hiçbirini Mekke'de garnizon tesis etmek üzere bırakmadan, kısa bir zaman içinde Medine'ye geri dönmüş ve Mekke'nin yönetimini, İslâm'ı yeni kabul etmiş bir Mekkeliye bırakmış ve sonra da bundan asla pişman olmamıştır. İşte bu, insanların kalbinin nasıl kazanılacağını göstermektedir.¹⁰²

Fetihten sonra Mekke'de değişim toplumsal olmaktan çıkıp, bireylere kadar etkisini göstermeye başlamış, Hz. Peygamber'in amcası ve İslâm'ın kılıcı Hz. Hamza'yı öldüren¹⁰³ Vahşi, fethin akabinde gelerek Müslüman olmuştur. Hz. Peygamber onu bile sadece, *"bana görünme, çünkü amcamı hatırlatıyorsun"* buyurarak affetmiştir.¹⁰⁴ Ebû Süfyan'ın karısı Hind, Hz. Hamza'nın ciğerini ve kalbini sökerek parçalara ayıran bu kadın Hz. Peygamber'e biat ederek İslâm'ı kabul ettiğinde Peygamber ona hiçbir şey demedi. O, Peygamber'in yüce tabiatından öyle etkilenmişti ki ağzından kendiliğinden şu sözler döküldü: *"Ey Allah'ın Rasûlü! Benim gözümde senin çadırından daha ziyade nefret edilen çadır yoktu, fakat bugün, benim gözümde senin çadırından daha sevgili çadır yoktur"*.¹⁰⁵

Belki de bu sözlerin hemen arkasından Hz. Hamza'yı Vahşi'ye öldürten Hind¹⁰⁶ yüzü örtülü bir şekilde, şehrin diğer kadınları ile beraber, Müslüman olmak için Hz. Peygamber'in huzuruna çıktı.¹⁰⁷ Bu sıradaki konuşma gerçekten çok dikkat çekici ve ilginçtir:

101 İbn Esir, *el-Kâmil fi't-Târih*, II, 254.

102 Bkz. İbn Hişâm, *es-Siyretü'n-Nebeviyye*, II, 413; İbn Esir, *el-Kâmil fi't-Târih*, II, 262; Ebû Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberî, *Tarihü'r-Rasûl ve'l-Mulûk*, tah: M. Ebû'l-Fadl İbrahim, VI. baskı, Kahire 1990, II, 524-525; Hamidullah, *Hiz. Peygamber'in Savaşları*, 89-90; Haykal, *The Life of Muhammad*, 410.

103 İbn Hişâm, *es-Siyretü'n-Nebeviyye*, II, 69-72; Vâkidî, *Kitâbü'l-Meğazî*, I, 285-286.

104 İbn Hişâm, *age*, II, 272.

105 Buhârî, *Meğazî*, 27; Afzalurrahman, *Siret Ansiklopedisi*, III, 271.

106 Haykal, *The Life of Muhammad*, 261-262, 300.

107 İbn Esir, *el-Kâmil fi't-Târih*, II, 251.

“Bebeklerinizi öldürmemeye söz veriyor musunuz?”

“Biz onları çocuklar olarak yetiştirdik; onları Bedir savaşında öldüren sizlersiniz”

“Gayr-i meşru ilişkilerde bulanmamaya ve zina etmemeye söz veriyor musunuz?”

“Hür doğmuş bir kadın, bunu yapabilir mi hiç?”

“Hırsızlık yapmamaya söz veriyor musunuz?”

Bu aşamada Hind, çaresiz kaldı ve İslâm'ın, sadece siyasî bir gereklilik değil, aynı zamanda insan hayatının düsturlarını da içerdiğini anladı ve dedi ki: *“Ey Allah'ın Elçisi! Gerçekten hırsızlık kötü bir şeydir; fakat kocam çok hasis ve cimridir; evimin zarurî ihtiyaçları için bazen kocamdan bir miktar çalmak zorunda kaldım.”* Hz. Muhammed gülmekten ve şunları söylemekten kendini alamadı: *“Pekala, bu kadarı yasak değildir.”*¹⁰⁸

Hind'den sonra, onu Peygamberimizin amcası Hz. Hamza'yı öldürme¹⁰⁹ karşılığında özgürlük vaat ettiği Vahşi¹¹⁰ de öldürülme korkusu içerisinde sıkıntılı ve tedirgin bir hal içinde yaşıyordu. Ancak Sakifli bir adam Peygamber'in Müslüman olan hiç kimseyi öldürmediğini söylediğinde Vahşi ne yapacağını cevabını tam olarak veremiyordu. Sonunda Vahşi, Medine'ye, yani Peygamber'e gidip O'nun huzurunda İslâm'ı kabul etti. O, böyle yaparken müminlerden biri onu tanıyarak Hamza'nın katili olduğunu anladı ve: *Ey Allah'ın Rasülü, bu Vahşi” dedi. “Olsun”* diye cevap veren Hz. Peygamber sözlerini şöyle sürdürdü: *“Çünkü bir kişinin İslâm'a girmesi benim için bir kafiri öldürmekten daha iyidir.”* Daha sonra gözleri, önündeki siyah yüzde gezindi: *“Gerçekten sen Vahşi misin?”* diye sordu. Adam doğrulayınca; *“Otur ve Hamza'yı nasıl öldürdüğünü bana anlat”* dedi. Adam anlatmayı bitirdiğinde Peygamber: *“Yazıklar olsun, yüzünü benden uzak tut. Bırak da sana bir daha bakmamayım”*¹¹¹ dedi.¹¹² Hz. Peygamber düşmanlarına en küçük bir ayırım yapmaksızın diğer insanlara gösterdiği nezaket ve merhameti onlardan esirgememiştir.

108 İbn İshâk, *es-Sîre*, 312; İbn Esîr, *age*, II, 252-253; Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları*, 89-90.

109 Bkz. İbn İshâk, *age*, 312; İbn Esîr, *age*, II, 156; Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meğâzî*, I, 285, 300.

110 İbn İshâk, *age*, 303; Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meğâzî*, I, 286.

111 Buhârî, *Meğâzî*, 26; İbn Hişâm, *es-Siyretü'n-Nebeviyye*, II, 72; kırs. Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meğâzî*, II, 863, I, 332

112 Lings, *Hz. Muhammed'in Hayatı*, 443.

Zira O, nefret ve intikam almayacak kadar yüksek ruhlu bir insandı. O'nun Mekke'deki eski düşmanlarından kaçmamasını sağlayan en iyi olay, bizzat Mekke'nin fethiyle gerçekleşmiştir.¹¹³

İslâm'ın önde gelen düşmanı Ebû Cehil'in oğlu İkrime, Mekke'nin fethi gününde Yemen'e kaçmıştı. Ancak Müslüman olan karısı, Yemen'e giderek onu ikna etmesiyle o da İslâm'ı kabul ederek Hz. Peygamber'in yanına geldi. Onu gören Peygamber heyecan ve sevinçle yerinden doğruldu, ona doğru öyle bir hızla gitti ki, giysisinin üst kısmı düştü ve O, *"Ey hicret eden süvari, dönüşün bizi hoşnut etmiştir"* buyurdu.¹¹⁴

Affedilen isimlerden birisi de, Safvan b. Ümeyye, Mekke liderlerinden ve İslâm'ın azılı düşmanlarından idi. O, Umeyr b. Vehbi'yi mükâfat karşılığında Hz. Peygamber'i öldürmekle görevlendirdiği için fetih gününden önce Cidde'ye, oradan da deniz yoluyla Yemen'e gitmeyi planlamıştı. Umeyr b. Vehb, Hz. Peygamber'e gelerek şöyle dedi: *"Ey Allah'ın Rasulü! Safvan b. Ümeyye, kabilenin reisidir. Korkusundan kaçtı; kendisini denize atabilir."* Hz. Peygamber; *"eman verilmiştir"* buyurdu. Umeyr *"Ey Allah'ın Rasulü! Bana onun emniyette olduğuna dair bir alamet ver ki, onu görünce bana güvensin"* dedi. Peygamber ona sarığını vermişti. O da bunu Safvan'a götürdü. Fakat Safvan, dönerse hayatını kaybedeceğinden endişe ediyordu. Umeyr ona *"Belli ki sen Rasul'ün merhametinden ve affediciliğinden haberdar olmamışsın"* dedi. Bunun üzerine Safvan, Umeyr'le birlikte Peygamber'e gitti ve ilk sözü, *"Umeyr bana, senin eman verdiğini söyledi"* demek oldu. Peygamber *"doğrudur"* buyurdu. Safvan kendisine (düşünmesi için) iki ay mühlet verilmesini istedi. Hz. Peygamber, *"iki değil, dört ay mühlet verilmiştir"* buyurdu. Daha sonra Safvan kendi isteğiyle Müslüman oldu.¹¹⁵

Bir diğer örnek Peygamberimiz'in Taiflileri İslâm'a davetidir ki, onlar İslâm çağrısına alay ve hakaretlerle cevap vermişti. İslâm davetçisi Hz. Peygamber'i himayelerine kabul etmedikleri¹¹⁶ gibi, aynı insanlar Hz. Peygamber'in mübarek ayağını kanlar içinde bırakacak derecede taşlarla eziyet etmişlerdi. Böyle bir durumda bulunurken gelen bir melek, *"Emredersen dağları onların üzerine devireyim"* dediğinde Hz.

113 Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, III, 271.

114 İbn Hişâm, *es-Siyretü'n-Nebeviyye*, II, 418; İbn Esir, *el-Kâmil fi't-Târih*, II, 248; Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, III, 271.

115 İbn Hişâm, *age*, II, 417-418; İbn Esir, *age*, II, 248-249; Afzalurrahman, *age*, III, 272; Haykal, *The Life of Muhammad*, 411.

116 İbn Hişâm, *age*, II, 420; Haykal, *The Life of Muhammad*, 136-137.

Peygamber'in verdiği cevap; *"Belki bir gün onların soyundan Allah'a ibadet eden biri çıkar"*¹¹⁷ şeklinde olmuştur.

Bu hadiseden yaklaşık on-on iki yıl sonra aynı Taif halkı İslâm davetine ok ve kılıçla mukabelede bulunmakta ve sahabeden şehit düşenler olmaktadır. Dava arkadaşları, Hz. Peygamber'e gelerek *"Ey Allah'ın Rasülü! Onlara beddua ediniz!"* diye ricada bulunmaktadırlar. Bunun üzerine dua etmek üzere ellerini kaldırınca insanlar, Hz. Peygamber'in onlar hakkında beddua edeceğini sanmışlardı. Ama O'nun mübarek dilinden şu kelimeler dökülmüştü: *"Ey Rabbim! Taifliler'e İslâm'ı nasip et ve onları Medine'ye dost olarak getir."*¹¹⁸ Allah, Peygamberi'nin Taifliler için yaptığı duasını geri çevirmeyecektir. Gerçekten bir müddet sonra onlar Medine'ye gelerek Peygamber Mescidi'nde yeni dinleri İslâm'ı kabul ettiler.¹¹⁹

Burada Sevgi Peygamberi'nin Taiflilere yaptığı hayati bir uygulamayı hatırlatmak gerekmektedir. Hz. Peygamber, Taif'in etrafı çevrilip kuşatma altında iken insanların büyük sıkıntı ve zorluklar içinde bulunduğunu, buna bağlı olarak da açlıktan ölümlerin kaçınılmaz olduğunu haber alınca, kendisine yapılanları hiç düşünmeden hemen kuşatmayı kaldırdı. Yanında bulunanların düşmanın teslim olmak üzere olduğunu bildirmelerine rağmen Peygamber yine de kuşatmanın kaldırılması hususunda taviz vermeyerek, muhasaraya son verirdi. O, bir çok insanın açlıktan ölümüyle elde edilecek bir zaferi kabul edemezdi¹²⁰; çünkü O, önce bir peygamber, sonra da bir insan olarak bunu uygun bulmazdı. Aynı zamanda bununla da Yüce Nebi, temenni edilmese de bazen oluşu engellenemeyen savaşın da, düşmanın da hak ve hukukunun olduğunu insanlığa hatırlatmıştır. Yaşadığımız çağda, hiçbir canlının kendi türüne yapmadığını, maalesef Yüce Peygamber'in bu ulvî uygulamalarının aksine, beşeriyet özelliğini yitirmiş insanlık ve onun gelişmiş korkunç silahları gerçekleştirmiştir.

6. Düşmanlarına Bile Dost Gibi Davranan Peygamber

Hz. Peygamber, diğer insanlara gösterdiği nezaket ve merhametin aynısını fark gözetmeksizin düşmanlarına da göstermiştir. Bir insan için yapılması en güç işlerden biri düşmanlarına karşı âdil olmak ve kendi elinde iken onlara özgürlüklerini vermektir. İşte bu vasıf İslâm Peygamberi'nde en mükemmel

117 Ahmed b. Hanbel, I, 298.

118 Ahmed b. Hanbel, IV, 218; Kastalâni, *el-Mevâhibu'l-Leduniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye*, I, 267-268; İbn Esir, *el-Kâmil fi'l-Târih*, II, 267

119 Ahmed b. Hanbel IV, 218; Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları*, 101-102; Numânî, *Son Peygamber Hz. Muhammed (Sıretü'n-Nebi)*, II, 642-643.

120 Afzalurrahman, *Sıret Ansiklopedisi*, III, 245.

şekliyle mevcuttu. Her medeniyet ve toplumda düşmandan intikam almak meşrû bir hak olarak görülür ve çok az insan kendi hâkimiyeti altında iken düşmanını bağışlar. Hristiyan güçler Müslümanları mağlup ettiğinde Endülüs'te ve Filistin'de yapılan katliamlar ve sokak sokak, ev ev, kadın-çocuk, genç-ihtiyar farkı gözetmeksizin halkı kitleler halinde yapılan soykırımlar tarihinin hafızasında kayıtlıdır.¹²¹ Hatta haçlı seferlerinde, Hristiyan Bizans bile bizzat dindaşları tarafından kutsal savaş adına işgal edilip, yağmalanıp yakılmıştır.

Bugün de Haçlı seferlerini yapanların mirasçıları olan Amerikalıların Kızılderi ve Zencilere, Fransızların Cezayir'de Müslümanlara yaptığı katliamları, Almanların Yahudilere yaptığı soykırımları unutarak "Sevgi Medeniyeti"ni kurmuş olan bir peygamberi örnek/rehber kabul eden Osmanlı'yı soykırımla suçlamaları hangi insafa sığar.

İşte bu Sevgi ve Rahmet Medeniyetini inşa eden Hz. Peygamberi, bakın bunu nasıl gerçekleştirmiştir:

"Hebbâr b. Esved, Hz. Peygamber'in kızı Zeyneb'e büyük bir kötülükte bulunmuştu. Zeynep, Mekke'den Medine'ye hicret ederken hamile idi. Hebbâr onu bindiği deveden mızrağıyla yere düşürdü. Zeynep fena halde yaralandı ve çocuğunu kaybetti. Hebbâr bunun yanında daha başka suçlar da işlemişti. Bu sebeple Fetih Günü'nde, yakalandıklarında öldürülecek kişiler içinde idi. Hebbâr İran'a kaçmak istemişti. Fakat Hz. Peygamber'in affına sığınarak huzuruna geldi: *"Ey Allah'ın Rasulü! Ben İran'a kaçmak istemiştim, ama senin lütuflarını ve bağışlayıcılığını hatırladım. Hakkımda duyduğun bütün şeyler doğrudur. Cahilliğimi ve suçumu kabul ediyorum. Şimdi İslâm'ı kabul etmeye geldim"* dedi." O anda merhamet duygusu her şeyin üzerine çıktı ve dost ile düşman arasında ayrım sona erdi.¹²² Rahmet Peygamberi'nin, yine her zaman olduğu gibi merhameti, gazabına galip gelerek, doğacak torununun ölümüne sebep olanı bağışlamıştı. Diğer kayda değer bir olay da, Allah Elçisi'nin Ebû Süfyan'a yönelik uygulamasıdır.

Bedir savaşı'ndan Mekke'nin fethine kadar Ebû Süfyan'ın yaptıklarından herkes haberdardı. Onun Hz. Peygamber'e karşı düşmanlığı, kışkırtmaları, savaşları, kısaca şiddetli mücadelesi açıktı. Mekke'nin fethi gününde Hz. Abbas onu huzuruna getirince Allah Rasulü ona sevgi ve şefkatle davrandı, saygı gösterdi. Onu geçmiş suçlarından dolayı öldürmeye yeltenen Ömer'e, Hz. Peygamber engel oldu. Bir taraftan da kayınpederi olan Ebû Süfyan'ı

¹²¹ Afzalurrahman, *age*, III, 270-271.

¹²² Kastalânî, *el-Mevâhibu'l-Leduniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye*, I, 573; Afzalurrahman, *age*, III, 272.

bağışlamakla yetinmedi, aynı zamanda evini “her kim Ebû Süfyan’ın evine girerse emindir (emniyettedir)”¹²³ diyerek Kabe’den sonraki en emniyetli yer olarak duyurdu. İnsanlık tarihinde fatihlerin düşmanlarına bu şekilde davranışının örneklerine nadir rastlanılır.¹²⁴

Savaş hakları, düşmanın can ve malına zarar verme hususlarını içine alır: Düşman öldürülebilir, yaralanabilir, esir edilebilir ve her türlü zayıat verilir. Fakat canilik ve vahşet, özellikle de bunun kadınlara, çocuklara, yaşlılara ve din adamlarına yapılması, Peygamber tarafından mutlak şekilde yasaklanmıştır. Müslüman savaşçıların ölümlerin organlarını kesmelerine, canlı bir mahluku yakmalarına ve benzeri fiillerine kesinlikle izin verilmemiştir.¹²⁵

Bu noktada Bosna’da pazar yerlerinde yaşanan savunmasız sivillere yapılan katliamlar ve Irak’ta silahsız Müslüman sivil acımasız bir şekilde öldürme gibi olaylar kayda değer hadiseler olarak insanlığın zulüm ve vahşet tarihinde yerlerini aldılar.

Sevgi Peygamberi Hz. Muhammed, düşman tarafının küçük çocuklarının ve kadınlarının savaşa katılmamış olanlarının öldürülmelerini kesin bir şekilde engellemiş ve menetmiştir.¹²⁶ İnsanlık şerefine savaşa bile, ayaklar altına alınmasına göz yummayan Hz. Peygamber, her şeyin mübah olduğu zannedilen harpte esir düşen kadınlarla bile olsa, gayri meşrû cinsel ilişkiye girmeyi sert cezalarla yasaklamıştır.¹²⁷

Ancak bir hususu da hatırlatmak gerekir ki o da, Peygamberimiz kendisine savaş açanlara karşı da savaş açmaktan bir an için dahi çekinmemiştir. Bunu da Hz. Peygamber’in şu kararlılık bildiren sözlerinde daha açık bir şekilde çıkarabiliriz: “Ben rahmet peygamberi olduğum kadar harp peygamberiyim.”¹²⁸

Hz. Muhammed’in bu sözleri, insanlık onuruna duyulan saygının gerçekleşmesine, zulüm ve vahşetin engellenmesine yönelik bir kaygının neticesi olarak dünya barışına büyük bir katkıda bulunmuştur. Bu sevgi ve barış selinin sayesinde ki, O’nun takipçileri Kudüs’te, Bizans’ta,

123 Buhârî, Meğazî, 70; Müslim, Cihâd, 59.

124 İbn Hişâm, *es-Siyretü’n-Nebeviyye*, II, 402-403; el-Belâzurî, *Futûhu’l-Buldân*, 54; İbn Esîr, *el-Kâmil fi’t-Târih*, II, 244-245; Afzalurrahman, *age*, III, 272.

125 Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, II, 1001.

126 Buhârî, IV, 21; Hamidullah, *age*, II, 1002.

127 Hamidullah, *age*, II, 1003.

128 Ahmed b. Hanbel, V, 405; Takiyüddin İbn Teymiye, *Siyâset-i Şer’iyye fi İslâhi’r-Râi ve’r-Râiyye*, Beyrut 1988, 25; Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, II, 1035; İsmail Yakıt, *Hz. Peygamber’i Anlamak*, İstanbul 2003, 68-78.

Endülü's'te ve Balkanlar'da farklı din, dil, kültür, ırk ve etnik kökenden gelen halkları bir arada ve birbirlerini yok etmeden yaşatmış ve yönetmiştir.

7. Esirleri İnsan Yerine Koyan Peygamber

Esirlere karşı yumuşak, hoşgörülü ve cömert davranan Hz. Peygamber, sahabenin de kendisi gibi davranmasını istemiştir. Ayrıca müslümanların savaş esirlerinin ihtiyacını karşılamak ve özgürlüklerine kavuşturmak yolunda çaba göstermeleri hususunda ısrarlı olmuştur.¹²⁹

Kur'ân'a göre esirin yiyeceğini vermek¹³⁰ ve onu doyurmak Müslüman devletin sorumluluğu altındadır. Fakat İslâmiyet'in erken dönemlerinde Allah Rasulü, esirleri muharipler arasında paylaştırarak onlara karşı iyi davranılmasını tavsiye ederdi. Kaynaklar esirlerin, onları esir alanlarla aynı gıdalarla beslendiklerini bildiriyorlar. Sahabîler arasında daha ince düşünen bazıları, bu hususta ileri derecede fedakarlıklar sergilemişlerdir. Hatta onlar yiyeceklerini ikram ediyorlar ve kendileri sadece hurma ile yetiniyorlardı. Hz. Peygamber, Bedir ve Huneyn savaşlarında ihtiyacı olan esirlere elbise dahi veriyordu. Böylece esirlerin çeşitli ızdırapları ve sıkıntıları da giderilmeye çalışılıyordu.¹³¹ Yaşadığımız dünyadaki savaşları ve orada esirlere yapılan insanlık onurunun ayaklar altına alan akla hayale gelmeyen muameleleri göz önünde bulundurduğumuzda, bunların İslâm Peygamberi'nin uygulamalarıyla kıyas kabul edilemez oldukları görülmektedir/anlaşılmaktadır.

8. Çocuklarla Çocuklaşan ve Onlara Mükellef İnsan Gibi Davranan Peygamber

Hz. Muhammed, çocuklarla iletişim kurar, onlarla oynar; kısacası çocuklarla çocuklaşan ve sıcak diyaloglara giren bir peygamberdi. Siyer kaynaklarında bununla ilgili örneklerle rastlamak için çok araştırma yapmaya gerek yoktur, zira bu hususta çok sayıda olayın varlığı bir gerçektir. Şimdi bu örnek olayları inceleyebiliriz.

Sahabe'den birinin anlattığına göre, çocukluğunda Ensar'dan birinin bahçesine gider, taş atarak hurma düşürüp toplardı. Bir gün bu yüzden Allah'ın Resulüne götürüldü. Resûlullah sordu: "Niye taş atıyorsun?" Çocuk, "Hurma toplamak için" diye cevap verdi. Bunun üzerine

129 Afzalurrahman, *Şîret Ansiklopedisi*, III, 275.

130 "Onlar, kendi canları çekmesiyle yoksula, yetime ve esire yedirirler." Bkz. İnsan, 8.

131 Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, II, 1002. (naklen; Taberî, I, 1341)

Resulullah: “*Sakin taş atarak düşürme, sadece yerdeki hurmaları ye*” demiştir.¹³²

Adeta bir pedagog gibi çocukların psikolojik yapılarını iyi çözümleyip onlarla çocuklaşıp arkadaş gibi muamele eden Allah'ın Resulü, seyahat dönüşlerinde, kendisini karşılayan çocuklara selam verir¹³³ ve onları bineğinin önüne ve arkasına bindirip gezdirirdi.¹³⁴ Hz. Muhammed, bu tür davranışları, çocukların ona daha çok yaklaşıp bağlanmasına ve daha düşkün olmasına sebep oluyordu.

Uzun yıllar Peygamberimizin yanında kalıp onun hizmetini yerine getiren Enes, Yüce İnsan'ın çocuklar konusundaki hassasiyetini gözler önüne seren gözlemlerini şöyle aktarıyor: “*Ben namazımı Rasulullah kadar kısa ve düzgün kılan hiçbir imamın arkasında namaz kılmadım. Bebek ağlaması duyduğunda, bebeğin annesi sıkılabilir diye, namazı kısa tutardım.*” Yine Rasulullah: “*Namaza başladığımda, uzun tutmaya niyetlenirim; fakat bir bebek ağlaması işitince, annesini üzmemeyim diye namazı kısa tutarım*” demiştir.¹³⁵

Peygamberimiz, her insan gibi, bir baba olarak çocukları dünyaya gelince sevinmiş; vefatlarında ise üzülmüştür.¹³⁶ Hz. Fatıma'nın dışında, Hz. Peygamber, diğer çocuklarını kendi sağlığında kaybetmiştir. Çocuklarını yitirmesi, acaba Hz. Peygamber'in zihninde ve vicdanında ne kadar ızdırap verici olmuştur?.. Bunlardan çok sevdiği ancak erken kaybettiği İbrahim'in bakımı ve yetiştirilmesiyle yakından alakadar olmuş; sütannesine bir hurmalık tahsis etmiştir. Sık sık sütannesinin bulunduğu yere onu yakından görmek ve öpüp sevmek için gidip ziyaret etmiştir.¹³⁷ Hz. Enes, bu sevginin derecesini, bize daha yakından hissettirir: “*Hz. Peygamber kadar ailesine düşkün bir kimseye rastlamadım. Oğlu İbrahim Medine'ye dört beş kilometre mesafede bulunan Avâli denen yerde yetişiyordu. Onu görmek için Medine'ye yaya gider gelirdi. İbrahim'in bulunduğu yer, demirci dükkanına bitişik olduğu için genellikle dumanlı olurdu. İçeri girer, dadısının elindeki oğlunu alır, yüzünden öper tekrar Medine'ye geri dönerdi.*”¹³⁸

132 Müslim, Birr, 7; Ebû Davud, Cihad 94 (h. no: 2622); Ahmed b. Hanbel, II, 434; Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, I, 44.

133 İbn Mâce, II, 1220; Ahmed b. Hanbel, IV, 5; Ebû Davud, III, 219.

134 Ebû Davud, Edep, 136; Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, I, 44.

135 Buhârî, Ezan, 163; Afzalurrahman, *age*, I, 44.

136 İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübrâ*, I, 134-135.

137 Sarıçam, *Hz. Peygamber ve Evrensel Mesajı*, 284.

138 Müslim, II, 291; Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, X, 96-97; İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübrâ*, I, 136-137; el-Kastalâni, *el-Mevâhibu'l-Ledunıyye bi'l-Minehi'l-Muhammedıyye*, II, 69; Numânî, *Son Peygamber Hz. Muhammed (Sîretü'n-Nebi)*, II, 657.

İşte bu çok sevdiği ve sevgisinin bir işareti olarak sıcak bir havada uzun bir yolu, sadece onu görmek için katlandığı İbrahim, hicretin onuncu yılında hastalanır. Bir süre sonra onun yaşamasının zor olduğu anlaşılır. Buna rağmen annesi Mariye ve teyzesi Sîrîn onu iyileştirmek için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlardı. Hz. Peygamber onu sık sık ziyaret ediyor, yanından pek ayrılmıyordu, vefat ederken de yanında bulunmaktaydı. Çocuk son nefesini verdiğinde (on altı¹³⁹ ve on sekiz aylık¹⁴⁰ iken) kucağına aldı ve bu arada gözlerinden yaşlar boşandı. Onun yas ve feryatları yasaklaması, ölüm sonrasında tüm üzüntü ve hüznün belirtilerini menettiği şeklinde yanlış algılanıyordu. Bu yanlış anlama hâlâ sahabeden bazılarının zihinlerini gereksiz yere işgal ediyordu.

Abdurrahman b. Avf: "Ey Allah'ın Rasulü, sen bunu -ağlamasını kastederek- yasaklamadın mı? Müslümanlar seni ağlarken görürlerse onlar da ağlarlar" dedi. Peygamber yine ağlamaya devam etti ve konuşabilecek hale geldiğinde: "Ben bunu yasaklamadım. Bunlar acıma ve merhamet belirtileridir. Merhametli olmayana merhamet olunmaz. Ey İbrahim eğer tekrar buluşma va'di olmasa, bu herkesin geçmek zorunda olduğu bir yol olmasa ve son gelenimizin ilk gidene yetişeceğini bilmesek, senin için daha fazla üzüldük. Yine de senin için çok üzülmüyoruz, ey İbrahim. Göz ağlar, kalp hüznülenir, Allah'ın gücüne gidecek bir şey söylemiyoruz" dedi.¹⁴¹ Ancak İslâm Peygamberi'nin çocuğuna karşı duygu ve şefkat yüklü sevgisine karşın, herkes çocuklarına özellikle de kız çocuklarına aynı sıcaklığı göstermiyordu.

Cahiliye döneminde kız çocuklarını diri diri toprağa gömüp de sonra Müslüman olan bazı kimseler, zaman zaman Hz. Peygamber'in huzurunda bunu nasıl yaptıklarını büyük bir ızdırıp içinde anlatıp, pişmanlıklarını dile getirirlerdi. Hz. Peygamber de duyduklarından son derece etkilenir, hüznülenir ve ağlardı. İşte bu olaylardan birisi şöyle gelişmiştir:

Bir gün bir adam Hz. Peygamber'e gelerek kız çocuğunu nasıl diri diri toprağa gömdüğünü anlatır ve şunları söyler: *"Ey Allah'ın elçisi! Biz cahiliye döneminde putlara tapan ve çocukları öldüren bir millet idik. Benim bir kızım dünyaya gelmişti. Konuşacak çağa gelmişti; kendisini çağırdığımda sesini duyunca sevinirdim. Bir gün onu yanıma çağırdım ve ardımsıra götürdüm. Sonunda bir kuyunun başına geldik. Kızımın hiçbir şeyden haberi yoktu. Kuyunun başında elinden tuttum ve kuyuya attım.*

¹³⁹ İbn Sa'd, *age*, I, 140; el-Kastalâni, *age*, II, 70; Davudoğlu, *age*, X, 98.

¹⁴⁰ İbn İshak, *es-Sîre*, 251; Davudoğlu, *age*, X, 98.

¹⁴¹ Buhârî, I, 144; Davudoğlu, *age*, X, 96-97; İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübrâ*, I, 137-138; Lings, *Hz. Muhammed'in Hayatı*, 447-448; Haykal, *The Life of Muhammad*, 453.

Ondan duyduğum en son söz "Babacığım, babacığım!" diye kuyuda yankılanan çığlıktı". Adam bunu anlatınca Hz. Peygamber ağlar ve elleriyle gözlerinin yaşını siler. Orada bulunanlardan biri "Ey Allah'ın elçisi! Ona üzülün mü?" diye sorar. Hz. Peygamber ona "Bırak! O kendisini meşgul eden şeyi soruyor" der. Sonra adama dönerek olayı tekrar anlatır. Adam tekrar anlatır. Olaydan çok etkilenen Hz. Peygamber sakalı ıslanincaya kadar ağlar ve adamı "Allah cahiliyede işlenen kötülükleri silmiştir. Sen iyi işler yapmaya devam et" şeklinde teselli eder.¹⁴²

Çocuklara karşı sevgisinde hiçbir sınır koymayan Hz. Peygamber'in, bu çocuk aşkını, Sahabeden Ebû Katâde şöyle anlatır: *"Bir gün mescitte oturuyorduk. Hz. Peygamber, kızı Hz. Zeynep'ten olan Ümame omuzunda olduğu halde içeri girdi. Çocuk omzunda durduğu halde namaz kıldı. Rükû ve secde yapacağı zaman çocuğu yere bırakıyor, ayağa kalkacağı zaman onu tekrar alıyordu."*¹⁴³

H. Peygamber, ailelerinin inançlarını ve cinsiyetlerini dikkate almadan bütün çocukları çok sever, yolu üzerinde ne zaman bir çocuğa veya çocuklara rastlasa onlarla konuşur, şakalaşır ve onları dizine alırdı. Allah'ın Sevgilisi, küçük sevgilileri olan çocuklarla çocuklaşır ve onlarla arkadaş olurdu.

Çoğu yetişkin insanın çocukları gereğince önemseyemediği bir dünyada İslâm Peygamberi'nin onlarla iletişimi gerçekten konunun ehemmiyetini bir defa daha bize hatırlatmaktadır. Bunun için, Hz. Peygamber'in çocuklarla gerçekleştirdiği sıcak diyaloglar üzerinde yeniden düşünmenin gerekliliği vardır. Dolayısıyla O'nun çocuklarla olan yakın ilişkisini gösteren ve sosyo-psikolojik tahliller yapılmasına son derece elverişli olan hadiselerle baktığımızda önemli ve faydalı çıkarımlar yapılabilir.

Örneğin Hz. Peygamber, bir seferden döndüğünde yolda çocuklarla karşılaşır, bineğinden aşağı iner, onları öper ve bineğiyle gezdirirdi. Çocuklarla karşılaştığında onlardan hiç beklemeden selamı önce o verirdi. Bundan dolayı bütün çocuklar onu çok sever, geldiğini görünce muhabbet ve iştiaqla O'na doğru koşarlardı. Çünkü çocuklar, O'nun kendilerinin sadık ve candan bir dostu olduğunu biliyorlardı.¹⁴⁴

142 Dârimî, I, 3-4; Sarıçam, *H. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 337.

143 Nesâî, s. 120; Numânî, *Son Peygamber H. Muhammed (Sîretü'n-Nebî)*, II, 657.

144 Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, III, 261-262.

Allah Sevgilisi'nin çocuklara olan düşkünlüğü o kadar fazlaydı ki, mevsimin ilk meyvesi veya başka bir mahsül getirildiğinde bunu topluluğun en küçüğüne ikram etmek onun zevkle yaptığı işlerdendi.¹⁴⁵

Çocuklarla olan ileri ve arada sınır bırakmayan ilişkisini tüm sıcaklığıyla gösteren olaylardan birisi de insanı gülümseten şu olaydır; Hicret esnasında Hz. Peygamber Medine'ye girerken Ensar'ın küçük kızları evlerinden dışarıya çıkarak neşeyle şarkılar söylüyorlardı. Önlerinden geçerken Peygamber: "*Küçük kızlar, beni seviyor musunuz?*" diye sordu. Hepsini birden "*Evet, ey Allah'ın Rasülü!*" dediler. O da: "*Ben de sizi seviyorum*" buyurdu.¹⁴⁶

Bazen çocuk sevgisi özellikle de torun sevgisi, Gönüller Sevgilisi'nin her türlü sıkıntı ve meşakkete katlanmasına sebep olabiliyordu. Bir gün Hz. Peygamber torunları Hasan ve Hüseyin'i iki eli ile tutmuştu. Çocuğun ayakları kendisinin ayakları üzerindeydi. '*Çık çık*' diyordu. Çocuk, ayakları Allah'ın elçisinin göğsüne basıncaya kadar tırmandı. Sonra çocuğu öptü ve şöyle dedi: '*Ey Allah'ım bunu sev, çünkü ben bunu çok seviyorum*'.¹⁴⁷

Son Nebi'nin çocuklara yönelik sevgi ve şefkati, sadece müminlerin çocuklarıyla sınırlı değildi. Müşriklerin çocukları da dahil bütün çocuklara ayırım gözetmeksizin aynı muhabbeti göstermiştir. Bir savaşta, savaşan kuvvetler arasında kalmış çocuklar da hayatlarını kaybetmişlerdi. Bu iç yaralayıcı haberi aldığı anda Sevgi Peygamberi'ni büyük bir hüznü kaplamıştı. O'nun böyle üzüldüğünü gören bir sahabî: '*Ey Allah'ın Rasülü, onlar müşriklerin çocuklarıydı*' deyince O; "*Çocuklar müşriklerin de olsa sizden iyidirler. Sakın çocukları öldürmeyin! Sakın çocukları öldürmeyin! Her insan İslâm fitratı üzerine doğar*".¹⁴⁸ buyurmuştur.¹⁴⁹

Sevgi İnsanı, belirttiğimiz gibi, sadece Müslümanların çocuklarına değil, diğer dinlerden olanların çocuklarına da ayırt edilmeyecek şekilde ilgi ve yakınlık gösteriyordu. Bu hususta şu olay oldukça dikkat çekicidir: "Yahudilerden bir çocuk Rasulullah'a hizmet ediyordu bir gün hastalandı. Rasulullah onun ziyaretine geldi. Baş ucunda oturdu ve '*Müslüman ol*' buyurdu. Çocuk yanında durmakta olan babasına baktı. Babası da: "*Ebu'l-Kasım'a itaat et*" diye emretti. Çocuk derhal Müslüman oldu. Rasulullah

145 Afzalurrahman, *age*, III, 262.

146 Afzalurrahman, *age*, III, 262; Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 335 (naklen: Hüseyin b. Muhammed Diyarbekrî, *Târîhu'l-Hamîs fî Ahvâli Enfesi Neftis*, Kahire 1302, I, 385).

147 Eraslan, Keleş, *Güzel Örnek Hz. Peygamber*, 164.

148 Buharî, Cenâiz, 80; Tefsir, 30; Kader, 3; Müslim, Kader, 22-24; Ahmed b. Hanbel, II, 315, 346.

149 Afzalurrahman, *age*, III, 262.

oradan ayrıldığı vakit şöyle diyordu: “Onu benim vesileyle ateşten kurtaran Allah’a hamdolsun”.¹⁵⁰

Harp esirleri arasında bulunan çocukların bile ihtiyaçlarını kalbinde hisseden Hz. Peygamber, Beni Kurayza esirleri arasında bulunan ergenlik çağına ulaşmamış çocukların, annelerinden koparılıp uzaklaştırılmamaları hususunda titiz davranmış ve aksine hareketlere kesinlikle fırsat vermemiştir.¹⁵¹

Biri hariç diğer çocuklarını kaybeden ve daima bunun hüznünü ve kederini yaşayan ve bunu içinde duyan Hz. Peygamber, benzer durumdaki ebeveynlere, onların içinde bulundukları psikolojik atmosferin kendilerine verdiği bilinçsiz ve duygusal tepkilerine rağmen, yine de maddî ve manevî destek vermekten hiçbir zaman kaçınmamış yanlarında bulunmuştur.

İşte bunlardan birinde, çocuğunu kaybeden kadın, ölen yavrusu için aşırı dencede ağlayıp dövünürken, Peygamberimiz onu teselli etmişti. Kadın, henüz Peygamberimizi şahsen tanımadığı için; ‘*Senin çocuğun ölmedi ki, sen bu acıyı bilemezsin*’ demişti. Kadına, Allah’ın Elçisi tanıtılınca çok utanıp pişman olmuş, özür dilemişti. Peygamberimiz, şu sözleri ile o kadını teselli etmiş ve ümitlendirmiştir: “*Yemin ederim ki sen, kendini çok sağlam bir duvar ile Cehennem’den korumuş durumdasın.*”¹⁵²

Aslında Allah’ın uğruna bütün alemleri yarattığını buyurduğu Rasulü’nün, Hz. Fatıma’dan başka bütün çocukları ya bebeklik çağında ya da çocukluk yaşında ölmüşlerdi. Bütün bu felaketler ve acılar O’nun sadece gözlerini yaşartmış, Allah’a karşı herhangi bir şikayette bulunacak yollara teşebbüs dahi etmemiştir. Hz. Peygamber’in hayat ilkesi, bu tür felaket ve musibetlere karşı metanetle sabır göstermek ve tahammül etmek şeklinde özetlenebilir.¹⁵³

9. Kadınlara Melek Gibi Davranan Peygamber

Hz. Peygamber, dünyada kendisine en çok sevdirenlerden bahsederken, bunlardan birisinin de kadınlar olduğunu farklı zaman ve zeminlerde dile getirmiştir.¹⁵⁴ Onun için kadınlar, İslâm Peygamberi tarafından ayrıcalıklı bir şekilde özel bir muameleyle karşı karşıya kalmışlardır. Onlara haftanın bir gününü ayırmış, sohbet etmiş, sorunu

150 Buhârî, Cenâiz, 79.

151 Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, 337.

152 Buhârî, Cenâiz, 32, 43; Ahkâm, 11; Eraslan, Keleş, Güzel Örnek Hz. Peygamber, 169.

153 Numânî, Son Peygamber Hz. Muhammed (Sîretü’n-Nebî), II, 569.

154 Nesâî, İşretü’n-Nisâ, I (VII/61); İbn Sa’d, et-Tabakâtü’l-Kübrâ, I, 398-390.

olanı dinlemiş ve soru soranlarına cevap vermiştir. Bu hususta, Müminlerin Anneleri, yani Hz. Peygamber'in eşleri de yardımcı olmuşlardır.¹⁵⁵

Allah Rasulü'nün, hanımlarına yönelik davranışı, onların yerine kendini koyma şeklinde tezahür ediyordu. Bunun için onların ne zaman nelerden hoşlanacağını çok iyi biliyordu.

Bir bayram günü Hz. Peygamber, Aişe'nin evinde yüzünü örtmüş uyuyordu. Bayram olduğu için küçük kızlar şarkı söylüyordu. Eve gelen Ebû Bekr, çocuklara susmalarını söyledi. Bunun üzerine Muhammed (s.a.s.): *"Bırak söylesinler, bugün onlara bayramdır"* dedi.¹⁵⁶

Kadınlar Hz. Muhammed'e çekinmeden ve sıkılmadan karşılaştıkları problemlerle ilgili sorular yöneltirler, O da her zaman büyük nezaket ve saygı içerisinde cevaplar verirdi. Ashabı kadınların cüretini garipser, ancak Kutlu Nebi hiçbir memnuniyetsizlik hissettirmezdi.¹⁵⁷

Hz. Muhammed'in getirdiği din ile kadın, hak ettiği vakar, şeref ve sosyal statüsünü elde etti. Kendi faaliyet sahasındaki tabii kabiliyet ve meziyetleri doğrultusunda toplumunun ve medeniyetin inşasında erkeklerle beraber sosyal rollerini hakkıyla yerine getirdiler.

Onun için peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *"Yediğinden yedireceksin, kendine elbise aldığında onu da giydireceksin, yüzüne vurmayacaksın, çirkinsin demeyeceksin, onu yalnız bırakmayacaksın, kendi evinin içinde olursa başka"*. Bu anlamda Hz. Peygamber'in eşleriyle ilgisi o kadar yüksek düzeydeydi ki, onların arkadaş ve yakınlarıyla da bağını koparmaz, devam ettirirdi. Hz. Hatice'nin bir arkadaşı kendisini ziyaret ettiğinde ona iltifatta bulunmuş, saygı göstermiştir. Her hayvan kestiğinde Hz. Hatice'nin arkadaşlarına ondan bir parça gönderdiği kaynaklarda belirtilir.¹⁵⁸

Özellikle son yüzyıllarda İslâm'ın ve onun Peygamberi'nin kadınlara yeterli değeri ve hakları tanımadığı hususlarında isabetli olmayan eleştirileri yöneltenlere, bu anekdotları hatırlatmak yeterli olacaktır. Çağdaş dünyada, aile içinde ortaya çıkan daha çok ekonomik ve sosyal kaynaklı problemleri düşündüğümüzde, peygamber olan bir kocanın eşine olan vefasının onunla da sınırlı kalmayıp arkadaş ve dostlarına kadar geniş bir

155 Buhârî, 3, 45; Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, II, 772.

156 Buhârî, İydeyn, 2; Müslim, İydeyn 16 (h. no. 892); Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, I, 47.

157 Afzalurrahman, *age*, I, 47.

158 İbn İshâk, *es-Sîre*, 228-229; Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, III, 268-269.

kitleyi kapsadığını görmek, İslâm'ın kadına yönelik uygulamaları için söylenecek artı sözlere gerek bırakmamaktadır.

Kadınlara karşı nezaket ve iltifatı, kan ve nikah bağıyla sınırlı tutmayan Hz. Peygamber, ev halkından sayılan Enes b. Mâlik'in annesi ve büyükannesine de saygı ve hürmet göstermiştir. Babasından kendisine intikal eden ve çocukluğundan beri hizmetini gören Ümmü Eymen'e "Anneciğim" diye seslenirdi ve onun için "Bu, benim ailemin bakiyesidir"¹⁵⁹ sözlerini tekrarlardı.

Hız. Peygamber gerek aile içi şiddeti ve gerekse toplumsal şiddeti söz ve davranışlarıyla engellemiş ve aksi davranışlar hususunda insanları sürekli ikaz etmiştir. Onun evinde her şeyden önce sevgi ve saygıya dayalı muhabbet ortamı hakimdi. Bunun yanında, aile içi problemlere karşı sürekli sevgi ve nezaket formülünü kullanmıştır.

Nitekim hanımlarını, hizmetinde bulunanları ve evinde büyüyen kimseleri hiçbir zaman azarlamamış ve en küçük bir bedensel cezaya baş vurmamıştır. Bu çerçevede Hız. Aişe, Hız. Peygamber'in hiçbir hizmetçisini ve hanımını dövmediğini; eliyle hiçbir canlıya zarar vermediğini haber vermektedir.¹⁶⁰

Zaman zaman İslâm'ın erkek bakış açılı bir din olduğunu ve onun Peygamberi'nin kadınlara sert ve kaba davrandığını iddia edenlere, kanaatimizce bizzat yaşanmışlarla cevap vermek en iyi yöntem olacaktır:

*"Rasulullah eşlerine karşı ne kadar nazik davrandığının örneklerinden biri de eşi Hız. Safiye'yi deveye bindirirken, bineceği kısma bir örtü serip sonra devenin yanında çömelerek dizini dayaması ve Hız. Safiye'nin de onun dizine basarak devenin terkesine binmesidir."*¹⁶¹

Hız. Peygamber, hanımlarının bazı konulardaki hassasiyetlerini göz önünde bulundurarak, ortaya çıkan önemsiz hadiseleri büyütmeyerek ve yeri geldiğinde susarak tevazusuyla çözümlemiştir. Kadın olmanın verdiği bir psikolojiyle Hız. Aişe'nin gösterdiği sert bir tepki, buna güzel bir örnek olsa gerektir:

Hız. Safiye, çok güzel yemek pişirirdi. Yine bir gün pişirdiği yemeği, Hız. Peygamber, Aişe validemizin yanında iken ona gönderdi. Hız. Aişe,

¹⁵⁹ Buhârî, I, 168; İstî'zân, 41; İbn Sa'd, VIII, 223; Sarıçam, *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 285.

¹⁶⁰ Ahmed b. Hanbel, IV, 229; İbn Mâce, I, 638; Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, X, 111; Sarıçam, *age*, 365.

¹⁶¹ Buhârî, Megâzi, 38.

kadınlık refleksiyle kabı aldığı gibi yere attı. Kap parçalandı. Hz. Peygamber parçaları kaldırdı ve birleştirdi. Sonra da başka bir kap aldı ve Safiye'ye gönderdi. Bu arada tek bir kelime bile sarfetmedi.¹⁶² Bu olay, Hz. Peygamber'deki ruh yüceliğinin ve mütevaziliğinin sınırlarını çizmesi açısından çok dikkat çekicidir. Acaba aynı duyarlılığı modern zamanların insanları özellikle de erkekleri gösterebilir mi?

Allah Resulü'nün hem bir aile reisi, hem bir peygamber, hem de bir devlet başkanı olarak eşleriyle ilişkisini ve ev hayatını sergilemesi açısından sıra dışı başka bir örnek olaydan bahsetmek mümkündür:

Bir gün Hz. Aişe, Hz. Peygamber ile yüksek sesle konuşuyordu: Tesadüf babası Hz. Ebû Bekir içeriye girdi ve Aişe'yi tokatlamak istedi. Fakat Hz. Peygamber ikisinin arasına girdi. Ebû Bekir kızgın olduğu halde dışarı çıktı. Sonra Hz. Peygamber Aişe'ye şöyle dedi: *"Yaa! Seni nasıl korudum?"* Birkaç gün sonra Ebû Bekir geldi ve durumu değişmiş buldu ve şöyle dedi: *"O defasında harbe iştirak ettiğim gibi şimdi barışa da iştirak edeyim."* Peygamber, *"evet, evet"* dedi.¹⁶³

Hız. Peygamber hanımlarına karşı o kadar düşünceli ve sevecen bir eşi ki, bazen onları hoşnut etmek için kendi zevk ve tat aldıklarını bile terk etmiştir. Fakat eşlerinden herhangi birinin heva ve hevesine de kendisini kaybetmemiştir. Bu özellikleriyle Hz. Peygamber, bize mutlu, huzurlu ve kaliteli bir hayatın sırlarını ve formüllerini göstermektedir.

Diğer taraftan Hz. Peygamber hanımlarına çok güvenmiş, onlara bazı sırlarını açmıştır. Ancak, sırları ifşada bir zayıflık ortaya çıktığında da, Peygamber onlara gerekli ikazlarda bulunmuştur.¹⁶⁴ Hanımlarıyla karşılıklı olan ilişkisi o kadar yakın bir düzeydeydi ki, bazen birbirlerine sırlarını bile açarlardı. Bazen hanımları özgüvenlerinin bir ifadesi olarak fikirlerini Peygamber'in önünde rahatça söylerler, sınırlar aşılmadıkça O da bundan memnun kalırdı. Bu bağlamda Peygamber'in hayatında bulunan bütün bu inişler ve çıkışlar, sıkıntılar ve mutluluklar ideal bir yaşam felsefesi sunmaktadır/önermektedir.¹⁶⁵

Hız. Peygamber, eşleri arasında hiçbir fark gözetmemiş, ayrımcılık yapmamış ve onların birbirleriyle rekabete girmelerine âdil bir şekilde davranarak fırsat vermemiştir. Özellikle onların ruh karakterlerine göre hepsiyle farklı bir diyalog ve muamele içine girmiştir.

162 Afzalurrahman, *Siret Ansiklopedisi*, II, 124-125.

163 Ebû Davud, Edep, 92; Afzalurrahman, *age*, II, 125.

164 Afzalurrahman, *age*, II, 262-263.

165 Afzalurrahman, *age*, II, 263.

Allah'ın Habibi'nin hayatında bu tür hadiseleri bulmak olağan bir durumdur. Örneğin, Hz. Peygamber yolculuklarında iki kez Hz. Aişe'yle koşarak yarıştığını,¹⁶⁶ akşam namazlarından sonra hanımlarını tek tek dolaşıp onlarla sağlıkları, rahatları hakkında konuştuğunu, sonra adaleti gözeterek sırası gelen eşinin evinde kaldığını bilmekteyiz.¹⁶⁷

Bu olaydan ayrı olarak, bir başka zaman siyahî bir takım akrobat ve cambaz Medine'ye gelmiş, bunlar ellerinde mızraklarda oyunlar oynayıp danslar sergiliyorlardı. Allah Rasulü, eşi Aişe'yi evinin kapısı önüne çağırması ve bu oyunları ona seyrettirmiştir.¹⁶⁸ O aynı duygu ve eğilimleri, evlilik ve düğün törenlerinde de göstermiştir; onun bu tutumuna göre, neş'e ve eğlence olmaksızın nikah töreni amacına ulaşmış sayılmazdı.¹⁶⁹

Hz. Peygamber ev halkına karşı taşıdığı ağır sorumluluktan dolayı kaygılanır ve sürekli onlara bu dünyanın geçiciliğine kıyasla öteki dünyanın mükafat ve güzelliklerini anlatır, hayırlı amellere yönlendirirdi. Gece teheccüt namazına kalktığında, hanımlarının da bu karşılığı sınırsız olan ibadetten nasiplenmelerini arzulardı. Ancak O'nun gerek farz gerekse nafil ibadetleri teşvikteki yaklaşımı, sevgi ve yumuşak davranma formüllerinde gizliydi.

Ev halkına kapıya bir dilenci geldiğinde, onun geri çevrilmemesini tavsiye eder, bir misafiri gelse ona iyi hizmet edilmesinin gerekliliğini hatırlatırdı. Bazen bütün hanımlarını toplar, hepsine bizzat isimleriyle seslenerek bu dünyanın geçiciliğini ve öteki alemin ebediliğini unutmamaları konusunda ikaz ederdi.¹⁷⁰

İslâm'ın Peygamberi, hanımlarının yanında çocuklarına çok düşkün bir baba olmuş ve aynı zamanda nezaket çerçevesinde onlara muamele etmiştir. Bunlar içerisinde ömrü sıkıntılarla ve zorluklarla geçen Hz. Fatıma ile olan ilişkisi modern hayattaki aileler için bir çok dersleri ve modelleri içerisinde barındırmaktadır.

Hz. Aişe, Hz. Peygamber ile kızı Fatıma'nın birbirlerine ayağa kalkarak sevgi ve saygı gösterdiklerini hayretler içinde aktarır: *"Ben Rasulüllah'ın her bakımdan Hz. Fatıma'dan daha fazla benzeyen hiçbir kimseyi görmedim. Fatıma Hz. Peygamber'in yanına girince Rasulüllah ayağa*

166 Bkz. Ahmed b. Hanbel, I, 68; Tirmizî, Fiten, 39.

167 Afzalurrahman, *age*, II, 264.

168 Buhârî, İydeyn, 2; Müslim, İydeyn 16 (h. no. 892).

169 Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, II, 749-750 (naklen; Buhârî, 67, 63)

170 Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, II, 265.

*kalkar, onu öper ve meclisine oturturdu. Hz. Peygamber Fatıma'nın yanına girince, Fatıma ayağa kalkar, O'nu öper ve meclisine buyur ederdi.*¹⁷¹

H. Peygamber'in evdeki günlük işlerini, bulunduğu ilahî ve sosyal konuma rağmen günümüz insanını şaşırtacak bir şekilde kendisi yerine getirmektedir. Her şeye sahip olmasına karşın, Yüce Peygamber'in bu tavrı, O'nun bir hayat felsefesi olarak vefatına kadar sürmüştür.

Bu bağlamda H. Aişe'ye Peygamberimizin evdeki hayatı sorulduğunda, o mütevazı bir hayattan örnekler vererek şunları söyledi: *"Rasulullah'ın sıradan bir insan gibi ev işlerinden çoğunu yaptığını söyledi. Elbisesini diki, ayakkabılarını ve gömleğini tamir eder ve evi süpürürdü. En fakirlerin hastalarını evlerinde ziyaret ederdi. Fakir ve muhtaçlarla öyle otururdu ki, onlardan ayırt edilemezdi. Bir meclise gittiğinde, bulunduğu yere otururdu.*"¹⁷²

Hadislerde anlatıldığına göre Rasulullah, ev idare ve bakımında hanımlarına karşı yardımını esirgememiştir. H. Peygamber sadece aile efradı içerisinde değil ashabı ile birlikte bir hizmetle karşılaştığı zaman da kendisi işin içine dahil olurdu. Yine H. Peygamber ev hizmeti olarak yüksünmeden yatağını kaldırdığı gibi hayvanları da kendisi sağardı. Yemekler konusunda seçim yapmaz mevcut olanla karnını doyururdu. Yemek konusunda olduğu gibi elbise konusunda da bulduklarıyla yetinirdi. Çünkü en az olanla yetinmesini kendisine ilke edinen kanaat sahibi bir insandı. Onun için H. Peygamber'in sofrası, kralların zengin ve gösterişli sofraları gibi değil, daha çok kölelerin ve fakirlerin sofralarını çağrıştırıyordu. Herkesin O'nunla yemek yemeyi arzuladığı Gönül Hükümdarı, malî ve sosyal statülerine bakmadan sofrasına davet edenin çağrısını geri çevirmemiş beraber yemek yemiştir.¹⁷³

10. Sonuç Yerine: İdeal İnsan ve Evrensel Yönetici

Herkesin dostu olan H. Peygamber'in merhameti ve sevgisi evrensel bir nitelik göstermektedir. Sevgisi yeryüzünde yaşayan her varlığı içine alan Kutlu Peygamber, Allah'ın bütün yaratıklarına bu dünyada eşine rastlanması mümkün olmayacak kadar büyük şefkat ve merhamet gösteren bir insandı. Rahmet ve sevgisi, Araplara veya Arap olmayanlara yönelik değildi, bilakis inanç, renk, ırk, makam ve cinsiyet farkı gözetmeksizin tüm

171 Ebû Davud, Edepi, 155, hadis no. 5217; Eraslan, Keleş, *Güzel Örnek Hz. Peygamber*, 42.

172 Ebû Davud, Et'ime, 17; İbn Mâce, Et'ime, 6; Afzalurrahman, *Siret Ansiklopedisi*, I, 63-64.

173 Buhârî, Et'ime, 19; Hamidullah, *İslâm Peygamberi II*, 1079; Eraslan, Keleş, *Güzel Örnek Hz. Peygamber*, 49.

insanlığı kapsıyordu. O'nun sevgi ve merhametinin ilk muhatapları, evde yakınları, ailesi, çocukları ve hizmetçileri olmuştur.

Arkasından fakirler, miskinler, yetimler ve dullar onun şefkat ve merhameti ile nasiplenmişlerdir. Hz. Peygamber, çocuklar ve kadınlara özel muamelede bulunmuştur. Sevgi Peygamberi sayesinde kadınların toplumdaki statüleri daha üst bir düzeye ulaştı. Bunun yanında Hz. Peygamber onlara karşı yaşadığı toplumda benzeri görülmeyecek derecede nazik ve şefkatli davranmıştır. Çocuklar evde, oyunda, yolda, mescitte nerede karşılaşırlarsa karşılaşırlar O'nun sevgisinden beslendiler. Çocuklarla birlikteyken sevgisi sınırsız olan Hz. Peygamber'in bu mukabelesinde, onlar özel ve sıcak bir ilişkileri olduğunu hissediler ve gördüklerinde ana babaları geliyormuş gibi O'na doğru koşarlardı. Köleler, hürriyet ve insanlık onurlarını O'nun gayretleriyle elde etmişlerdir. Bununla beraber zafer zamanlarında düşmanlarına karşı yüksek bir ruhla muamele etmiş ve onlara anlatılamaz derecede merhametli ve müşfik davranmıştır. O, öyle bir şefkat ve rahmet modeli idi ki, kızını yaralayanı, amcasının kalbini ve ciğerini sökenleri, kendisine savaş açanları, eziyet ve alay edip taş atanları bile bağışlamış; hatta servet ve makam sahibi olacak kadar da himaye etmiştir.¹⁷⁴

Hz. Peygamber muhataplarını tanımaya ve onları anlamaya ehemmiyet gösterir, onların duygularına ve isteklerine fert olarak değer verir, yakından ilgilenir ve ortak birleşme noktaları arardı. Eylemlerinde kin, öfke ve zorbalık yerine; af, müsamaha, yumuşaklık, şefkat ve merhameti öne çıkarırdı.¹⁷⁵

Hz. Peygamber insanların hata ve eksikliklerini yüzüne vurmaz, mahcup etmez, eleştirilerini isim vermeden yöneltirdi. Muhataplarının sert karşılık vermelerine ve şiddet uygulamalarına mukabil sürekli azim ve davetini sürdürmüştür. Özellikle Mekke döneminde daveti kabul etmeyen kabilelerden bazıları kaba, kimisi kibar, kimisi kaçamak bir şekilde olumsuz reaksiyon göstermişlerdir. Fakat o, ümitsizliğe kapılmadan, azim ve sebatla gayret göstermiş, her fırsatta mesajını ulaştırmanın gayreti içinde olmuştur.¹⁷⁶ Ancak Barış ve Şefkat Peygamberi, hiçbir kimseye İslâm'ı kabul etmesi için baskı yapmamıştır. Çünkü onun misyonu insanları zorla dine sokmak değil; İslâm'ı anlatmak ve ikaz etmektir.¹⁷⁷

Sahabenin Hz. Peygamber'e olan bağlılık ve sadakatının derecesi, Hz. Ali'nin şu sözlerinde gizlidir: Ondan, "Peygamber'e (s) karşı sevginizin

174 Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, III, 278.

175 Sançam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 264.

176 Sançam, *age*, 264.

177 Sançam, *age*, 264.

*ölçüsü ne idi?" diye sorulduğunda şu cevabı vermiştir: "Şüphesiz ki Rasulüllah Efendimiz bize hem malımızdan, hem evladımızdan, hem de baba ve annemizden daha sevgili ve sevimli idi. Aşırı susuzluk başgösterdiği zaman soğuk suya olan sevgimizden daha fazla O'nu severdik."*¹⁷⁸

H. Peygamber, diğer insanlara karşı özellikle şu eylemleri yapmaktan şiddetle kaçınmıştır: Hiç kimseye kötü demezdi. Hiç kimsenin eksiğini aramaz, hiç kimsenin sırrını merak etmez ve kimseye söylemez, İyi sonuçlar alınabilecek ve fayda temin edecek sözler söylerdi.

Başkalarının, özellikle de sahabesinin Son Peygamber'e karşı tavrı ise, kralların ve diktatörlerin tebaasına ancak zorbalıkla ve cebren yaptıracağı uygulamalardı. Fakat ihtiyaç halinde sürekli kendisine tercih ettiği yakın arkadaşları olan Müslümanların H. Peygamber'e karşı davranışları adeta bir ibadet şuurı ve bilinci içinde cereyan ediyordu:

"O konuşurken sahabe sanki başlarına kuş konmuş da ürkütmemek için sessizce duruyorlarmış gibi başlarını öne eğerek hareketsiz dinlerler, ancak O sustuktan sonra aralarında konuşturlardı. Karşısında biri konuşurken, sözünü kesmeden sessizce dinlerdi. İnsanların güldüğü şeye o da tebessüm ederdi. Hayret ettiği şeye de hayretini belli ederdi. Yabancı bir adam pervasızca konuştuğunda, H. Peygamber tahammül gösterirdi. Başkalarının ağzından kendisinin övülmesini dinlemeyi sevmezdi. Ama eğer biri kendisinin iyilik ve ikramına teşekkür ediyorsa kabul buyurdu.¹⁷⁹ Konuşan kimse kendiliğinden susmuyorsa, konuşmasının arasına girip sözünü kesmezdi. Son derece cömert, son derece doğru sözlü, son derece yumuşak yapılı ve son derece hoş sohbeti. Eğer biri kendisini ansızın görürse haşmetinden ürperirdi. Ama yakından tanıdıkça kendisine muhabbet duymaya başlar, ısınırdı."¹⁸⁰

Şu halde H. Peygamber'in hayatı şu ifadeler etrafında şekillenmiştir: "Muhammed bir yetim olarak doğmuş ve çocukluğunu fakirlik içinde geçirmiştir. Ancak en büyük servet olan doğru ve çalışkan bir genç şöhretini de kazanmıştır. Onun, sevecen ve müşfik davranışı, dürüst ve Hakk'a uygun hayatı ve güzel ahlâkı tüm Mekke halkının hayranlık, sevgi ve saygısına mazhar olmuştu. Genç bir adam olduğunda, Muhammed (s)), dürüst bir tüccar, nazik, müşfik, sadık bir koca olarak biliniyordu. Daha

178 Ulvan, *İslâm'da Aile Eğitimi*, II, 479.

179 Bu konuda H. Peygamber'in şu sözü değerlidir: "Halka teşekkürde bulunmayan Allah'a da şükretmez." Bkz. Tirmizî Birr, 35 (h. no: 1955); Ebû Davud, Edep, 12 (h. no. 4811). Ayrıca bkz. Tirmizî, Birr, 88 (h. no. 2035).

180 Numânî, *H. Muhammed (Sîretü'n-Nebi)*, II, 573.

sonra, Medine Devleti'nin Başkanı ve savaşta müminlerin komutanı olarak, merhametli, affedici, hayırsever ve âdil bir insan olarak ün yapmıştı. Her sahadan kadın-erkek herkesin, onun hayatından gerçek bir örnek alacağına ve bu kahraman önderin, onları gerçek başarı ve mutluluğa ulaştıracığına şüphe yoktur.”¹⁸¹

Kısacası, Kur'ân'ın ifadesiyle “üsvetün hasene” olan İslâm Peygamberi'nin hayatı ve öğretisi o kadar açıktır ki, bir cümle ile ifade edilebilir; Allah'a iman ve O'nun yarattıklarına karşı sevgi.¹⁸²

Sonuç olarak modern küresel paradigma, insanlara yeryüzünde bir cenneti vaat etmektedir. Ancak bu model bir taraftan savaşlarla, nükleer silahlarla, canlıları ve çevreyi yok ederken; diğer taraftan beşerî değer ve erdemleri de haz ve pragmatizme feda ederek insanların dünyasını cehenneme çevirmektedir. Fakat barış dini İslâm ve O'nun Sevgi Peygamberi insanlara mutluluk ve en iyinin gerçekleşmesinin mutlak olduğu cenneti her iki âlemde de sunmaktadır.

Şu halde, İslâm'ı dinî ve ideolojik kaygı ve şartlanmışlık refleksleriyle algılamaya çalışanların iddia ettiklerinin aksine Hz. Muhammed yeryüzüne sevgiyi, barışı, huzuru, hoşgörüyü, toleransı ve farklılıklarına rağmen bir arada kan dökmeden, zulmetmeden yaşamanın ilke ve modellerini sunmuş ve bunu öncelikle kendi hayatında, ailesinde ve yakınlarında uygulamıştır. Dolayısıyla milâdın üçüncü bin yılında, insanlığın aradığı yeni evrensel paradigma O'nun ortaya koyduğu hayat felsefesinde gizlidir.

181 Afzalurrahman, *Sîret Ansiklopedisi*, I, 84-85.

182 Afzalurrahman, *age*, V, 367.